

Domnului VALER DORNEANU
PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formulez următoarea

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

asupra

Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor

Ca urmare a reexaminării, la data de 12 iulie 2018 Parlamentul a transmis Președintelui României, în vederea promulgării, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Prin modul în care a fost dezbătută și adoptată, legea menționată încalcă prevederile art. 1 alin. (5), ale art. 61 alin. (2) coroborate cu cele art. 66 alin. (2) și (3), ale art. 64 alin. (4) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție. Totodată, prin conținutul normativ, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor contravine normelor și principiilor constituționale, pentru motivele prezentate în cele ce urmează.

I. Aspecte de neconstituționalitate extrinsecă

A. Încălcarea prevederilor art. 61 alin. (2) coroborate cu cele art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție

În temeiul art. 77 alin. (2) din Constituție, la data de 6 iulie a.c., Președintele României a cerut Parlamentului reexaminarea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Ca urmare a acestei solicitări, legea dedusă controlului de constituționalitate a fost adoptată de Camera Deputaților, în calitate de primă Cameră competentă, în ședința din data de 9 iulie a.c. și de către Senat, în calitate de Cameră decizională, în ședința din data de 10 iulie a.c.

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost dezbătută și adoptată cu încălcarea dispozițiilor art. 61 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție întrucât, pe de o parte, această lege a fost adoptată în cadrul unei sesiuni extraordinare a Camerei Deputaților neconstituțional întrunite, iar pe de altă parte, într-o sesiune extraordinară pe a cărei ordine de zi inițiativa legislativă nu putea fi înscrisă la momentul convocării Camerei Deputaților.

Potrivit art. 61 din Constituție, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare, fiind alcătuit din Camera Deputaților și din Senat.

Parlamentul își desfășoară activitatea în timp, respectiv în legislaturi, sesiuni, ședințe. Durata acestora este, de regulă, prevăzută chiar prin constituții. Astfel, Constituția României stabilește, în mod expres, durata legislaturii (art. 63) și a sesiunilor Parlamentului (art. 66) stabilind, totodată, și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru ca actele dezbătute și adoptate de către Parlament în cursul unei legislaturi, respectiv în cursul sesiunilor ordinare sau extraordinare din cadrul legislaturii, precum și pe parcursul ședințelor desfășurate în cadrul acestora (art. 65) să fie adoptate în deplin acord cu normele și principiile stabilite de Legea fundamentală. Astfel, după cum s-a subliniat în doctrină, legislatura se suprapune, de regulă, cu durata mandatului Camerelor Parlamentului (cum este și cazul României), putând fi prelungită sau încetând în condițiile expres stabilite prin Legea fundamentală, iar ședințele reprezintă forma de constituire a Camerelor în reuniune plenară.

Ca formă principală de lucru, sesiunile parlamentare pot fi permanente sau periodice, regula fiind a acestora din urmă. Conform art. 66 alin. (1) din Constituție, „Camera Deputaților și Senatul se întrunesc în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie”.

De asemenea, sesiunile parlamentare pot fi ordinare și extraordinare. În conformitate cu prevederile Constituției, întrunirea într-o sesiune extraordinară se poate realiza la cerere sau de drept. Întrunirea de drept se face în caz de agresiune armată împotriva țării, în cazul instituirii stării de asediu sau de urgență sau în ipoteza depunerii de către Guvern spre aprobare a unei ordonanțe de urgență, dacă Parlamentul nu se află în sesiune. Dispozițiile art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție reglementează situația întrunirii în sesiune extraordinară a Parlamentului României la cerere. Astfel, în conformitate cu aceste prevederi, Camera Deputaților și Senatul se întrunesc în sesiuni extraordinare la cererea Președintelui României, a biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puțin o treime din numărul deputaților sau al senatorilor. Alin. (3) al art. 66 din Constituție prevede care este autoritatea îndrituită să dispună convocarea Camerelor în sesiune ordinară sau extraordinară, stabilind pentru președinții celor două Camere ale Parlamentului atribuția de a convoca Senatul și Camera Deputaților în sesiune parlamentară.

Așadar, sesiunile parlamentare extraordinare pot fi convocate la cerere în condițiile expres stipulate de Legea fundamentală, respectiv: Parlamentul să fie între sesiunile ordinare, să existe o cerere a unui titular prevăzut în mod expres de art. 66 alin. (2) din Constituție (Președintele României, biroul permanent al fiecărei Camere sau o treime din numărul deputaților sau al senatorilor), urmată de o convocare a președinților Camerelor.

Sesiunea extraordinară se întrunește pentru o anumită ordine de zi, indicată în cererea de convocare și aprobată ulterior potrivit regulamentelor parlamentare. Astfel, potrivit art. 84 alin. (9) – (10) din Regulamentul Camerei Deputaților: „(9) Cererea de convocare a unei sesiuni extraordinare se face în scris și va cuprinde ordinea de zi, precum și perioada de desfășurare a sesiunii. Neaprobarea de către Cameră a ordinii de zi solicitate împiedică ținerea sesiunii extraordinare. (10) Convocarea Camerei Deputaților se face de către președintele acesteia. Președintele nu va lua în considerare cererile pentru convocarea unei sesiuni extraordinare care nu îndeplinesc condițiile prevăzute la alin. (8) și (9)”. Totodată, în conformitate cu art. 84 alin. (2) – (4) din Regulamentul Senatului „(2) Cererea de convocare a unei sesiuni extraordinare se face în scris și va cuprinde motivul, ordinea de zi propusă și durata de desfășurare a sesiunii extraordinare. (3) Convocarea se face de președintele Senatului. Președintele poate să nu ia în considerare cererile de convocare a unei sesiuni extraordinare, care nu îndeplinesc condițiile prevăzute la alin. (1) și (2). (4) Respingerea de către Senat a ordinii de zi propuse împiedică ținerea sesiunii extraordinare.”

Fiind o sesiune extraordinară, Camerele nu pot dezbate o altă problemă decât aceea ce a făcut obiectul cererii, deoarece, altminteri, s-ar încălca chiar caracterul „exceptional” al sesiunii. De aceea, dacă s-ar cere dezbateră unei asemenea probleme, este necesară o nouă convocare, chiar dacă aceasta ar avea sensul unei completări a convocării inițiale. Cu alte cuvinte, dacă în timpul sesiunii ordinare competența Parlamentului este deplină, în timpul unei sesiuni extraordinare, competența Parlamentului este limitată nu numai în timp, dar și în sens material, aceasta fiind deosebirea de principiu față de o sesiune ordinară. Prin urmare, în cursul unei sesiuni parlamentare (ordinare sau extraordinare) Parlamentul își exercită competența sa constituțională în limitele prevăzute de Legea fundamentală, iar în afara sesiunii, chiar dacă Camerele s-ar întruni, în lipsa îndeplinirii condițiilor constituționale, parlamentarii nu pot adopta un act valabil.

Pe cale de consecință, pentru a fi considerate constituțional adoptate, inițiativele legislative adoptate de Parlament în cadrul unei sesiuni extraordinare trebuie să respecte, pe lângă normele constituționale procedurale prevăzute la art. 61 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 75 și ale art. 76, și pe cele ale art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție, ceea ce presupune ca acestea să fie dezbătute și adoptate într-o sesiune legal întrunită. Totodată, ele trebuie să fie înscrise pe ordinea de zi a

respectivei sesiuni extraordinare, în caz contrar fiind încălcate dispozițiile art. 66 alin. (2) din Constituție. În opinia noastră, cele două condiții trebuie îndeplinite cumulativ, neîndeplinirea uneia dintre ele conducând, în mod automat, la neconstituționalitatea legii în cauză. Îndeplinirea acestor condiții trebuie verificată în cadrul procedurii de adoptare a unei legi, fiind intrinsec legate de procedura de legiferare.

În cazul Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor niciuna dintre cele două condiții nu a fost îndeplinită, întrucât:

1. sesiunea extraordinară a Camerei Deputaților nu a fost legal întrunită;
2. deși formal înscrisă pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare, legea criticată nu putea face obiectul acesteia, întrucât la momentul convocării nu se afla în procedură parlamentară, nefiind pe agenda vreuneia dintre Camerele Parlamentului.

1. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost dezbătută și adoptată de către Camera Deputaților în cadrul unei sesiuni extraordinare neconstituțional întrunite, întrucât: a) niciunul dintre subiectele care au dreptul, potrivit art. 66 alin. (2) din Constituție, de a cere întrunirea Camerelor în sesiune extraordinară nu a formulat o asemenea cerere; b) convocarea Camerei Deputaților în sesiune extraordinară s-a realizat de un alt subiect decât cel stabilit la art. 66 alin. (3) din Constituție.

a) Unul dintre punctele aflate pe ordinea de zi a Biroului permanent al Camerei Deputaților întrunit în ședința din data de 27 iunie a.c. a fost: „Proiect de Decizie privind convocarea Camerei Deputaților în sesiune extraordinară” (pct. 12 de pe ordinea de zi). Potrivit stenogramei ședinței Biroului permanent din data de 27 iunie a.c., obiectul dezbaterilor acestui punct de pe ordinea de zi l-a constituit proiectul deciziei președintelui Camerei Deputaților de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară, iar nu proiectul unei decizii a Biroului permanent al acestei Camere, subiect îndrituit prin Constituție să solicite întrunirea acestui for în sesiune extraordinară.

Astfel, formula introductivă a deciziei președintelui Camerei Deputaților - „aprobată” de Biroul permanent - prevede expres: „Președintele Camerei Deputaților emite prezenta decizie.”; de asemenea, potrivit părții introductive a articolului unic al acestei decizii: „Camera Deputaților se convoacă în sesiune extraordinară în data de 2 iulie 2018, ora 14.00, pentru perioada 2-19 iulie 2018, cu următoarea ordine de zi: (...)”. Așadar, din analiza conținutului normativ al proiectului deciziei menționate rezultă că actul adoptat de Biroul permanent al Camerei Deputaților din data de 27 iunie a.c. nu este un act propriu al acestuia, ci o cerere directă a președintelui Camerei Deputaților de convocare a acestei Camere a Parlamentului în sesiune extraordinară.

În plus, din stenograma ședinței Biroului permanent al Camerei Deputaților din data de 27 iunie a.c. rezultă că participanții la această ședință au discutat în permanență despre o cerere a președintelui Camerei Deputaților de convocare în sesiune extraordinară și nu despre o cerere a Biroului permanent. Din aceeași stenogramă rezultă că despre o cerere a Biroului permanent în vederea convocării unei sesiuni extraordinare nu se discută nici în contextul concluziilor ședinței. Proiectul de decizie nu este supus în ansamblul său aprobării membrilor prezenți ai Biroului permanent (ci numai ordinea de zi a viitoarei sesiuni extraordinare), astfel încât să rezulte din acest vot o manifestare de voință a Biroului permanent în sensul formulării către președintele Camerei a cererii de convocare în sesiune extraordinară.

Dezbaterile și voturile exprimate de membrii Biroului permanent al Camerei Deputaților vizează un act pe care, într-o altă ordine de idei, Biroul permanent nici nu-l putea lua în discuție, întrucât acesta ar fi trebuit să succedă deciziei/hotărârii Biroului permanent de convocare în sesiune extraordinară și nu să o preceadă. Întrucât nu a formulat o cerere proprie, Biroul permanent al Camerei Deputaților nici nu a putut reține - în mod firesc, de altfel - între hotărârile/deciziile sale altceva decât aprobarea cu modificări a proiectului de decizie a președintelui Camerei Deputaților. În raport cu proiectul de decizie a Președintelui Camerei Deputaților aprobat în ședința din 27 iunie a.c., Biroul permanent al Camerei Deputaților nu a adoptat și nu a emis un act propriu care să reprezinte

propria sa manifestare de voință în sensul formulării unei cereri de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară.

Așa cum a reținut și Curtea Constituțională în jurisprudența sa, autonomia regulamentară dă dreptul Camerelor Parlamentului de a dispune cu privire la propria organizare și procedurile de desfășurare a lucrărilor parlamentare. Ea constituie expresia statului de drept, a principiilor democratice și poate opera exclusiv în cadrul limitelor stabilite de Legea fundamentală. Autonomia regulamentară nu poate fi exercitată în mod discreționar, abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau a normelor imperative privind procedura parlamentară. Normele regulamentare reprezintă instrumentele juridice care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale forului legislativ și trebuie interpretate și aplicate cu bună-credință și în spiritul loialității față de Legea fundamentală (Decizia Curții Constituționale nr. 209/2012).

Manifestarea de voință a Biroului permanent de a cere convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară trebuie să se concretizeze într-o cerere. Aceasta este o cerință constituțională, cu privire la care Regulamentul Camerei Deputaților precizează că trebuie să îmbrace forma scrisă (art. 84 alin. 9). Prin urmare, o asemenea cerere nu trebuie și nu poate să rezulte doar din discuții, să fie dedusă ori să fie expresia/consecința voturilor exprimate în cadrul unei ședințe a Biroului permanent al Camerei Deputaților și nici nu poate să fie dedusă pe cale de interpretare din operațiunea „aprobării” unui alt act.

Or, în cazul de față această cerere nu există și, prin urmare, una dintre cerințele constituționale ale întrunirii Camerei Deputaților în sesiune extraordinară nu a fost îndeplinită. Pe cale de consecință, lipsa unei solicitări valabil formulate de către unul dintre titularii prevăzuți la art. 66 alin. (2) din Constituție a condus la lipsa din cuprinsul Deciziei nr. 5/2018 de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară a oricărei mențiuni cu privire la actul declanșator al procedurii de convocare în sesiune extraordinară a Camerei Deputaților. Contrar dispozițiilor art. 66 alin. (2) din Constituție, convocarea și întrunirea Camerei Deputaților în sesiunea extraordinară în perioada 2-19 iulie 2018 nu s-a făcut la cererea Biroului permanent al acestei Camere și nici a altui subiect de drept stabilit prin Constituție, aspect ce pune în discuție însăși validitatea sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților, cu consecința neconstituționalității Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor adoptată în cadrul acestei sesiuni.

Practica parlamentară nu poate fi invocată. Prin comparație, în aplicarea aceluiași prevederi constituționale și regulamentare (dispozițiile art. 84 alin. 8-10 din Regulamentul Camerei Deputaților și ale art. 84 alin. 2 și 3 din Regulamentul Senatului fiind, practic, identice), Biroul permanent al Senatului – întrunit în ședința din data de 28 iunie a.c. – a luat în discuție un proiect de cerere a Biroului permanent al acestei Camere de convocare în sesiune extraordinară. În urma dezbaterilor, Biroul permanent al Senatului a adoptat Hotărârea nr. 12/2018 prin care se cere expres președintelui Senatului convocarea acestei Camere în sesiune extraordinară, fiind indicate ora convocării, perioada, obiectul sesiunii extraordinare, precum și programul de lucru. Așadar, Senatul a procedat complet diferit. Spre deosebire de Camera Deputaților, Biroul permanent al Senatului și-a manifestat fără echivoc voința – exprimată și într-un act distinct – prin care acest subiect de drept solicită președintelui Senatului convocarea acestei Camere a Parlamentului, în conformitate cu prevederile art. 66 alin. (2) din Constituție, în sesiune extraordinară.

b) Potrivit art. 66 alin. (3) din Constituție, convocarea Camerelor în sesiune extraordinară se face de către președinții acestora. Totodată, potrivit art. 35 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, vicepreședinții conduc activitatea Biroului permanent și a plenului Camerei Deputaților, la solicitarea președintelui sau, în absența acestuia, prin decizie a președintelui Camerei Deputaților. Din analiza dispozițiilor menționate, precum și a celor ale art. 84 alin. (10) teza a II-a din Regulamentul Camerei Deputaților, rezultă că președintele Camerei Deputaților are atribuția constituțională de a convoca, prin decizie, Camera în sesiune extraordinară, având – în virtutea dispozițiilor regulamentare – un drept și, în egală măsură, o obligație de a analiza cererile de

convocare în sesiune extraordinară, putându-le cenzura în măsura în care acestea nu îndeplinesc condițiile de a fi promovate. Totodată, în măsura în care o asemenea cerere este promovată și, din diferite motive, președintele Camerei Deputaților și-a delegat atribuțiile, vicepreședintele căruia i-au fost delegate atribuțiile poate emite și decizia de convocare în sesiune extraordinară. În opinia noastră, o asemenea soluție este absolut firească, întrucât Camerele nu pot fi ținute în îndeplinirea atribuțiilor lor constituționale de absența președintelui Camerei.

În cazul de față însă, președintele Camerei Deputaților nu își delegase atribuțiile, în Monitorul Oficial o asemenea decizie nefiind publicată. Prin urmare, în lipsa unui act care să certifice manifestarea de voință a președintelui Camerei în sensul delegării propriilor atribuții către un vicepreședinte, decizia de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară nu putea fi semnată de unul dintre vicepreședinți. Acestuia îi puteau fi încredințate, în temeiul dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, atribuții legate de conducerea ședinței de Birou permanent în care se discuta o asemenea cerere, însă, în aplicarea art. 66 alin. (3) din Constituție, o asemenea competență putea fi exercitată de un vicepreședinte numai în măsura în care i-ar fi fost anterior expres delegate atribuțiile de președinte al Camerei Deputaților, prin decizie, de către acesta din urmă.

Încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 66 alin. (3) din Constituție este cu atât mai evidentă cu cât la Senat, președintele Senatului și-a delegat atribuțiile pentru ziua de 28 iunie a.c. (Decizia Președintelui Senatului nr. 8 din 28 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 534 din 27 iunie 2018); numai ca o consecință a acestei delegări, Decizia nr. 9/2018 de convocare a Senatului în sesiune extraordinară a fost semnată de un vicepreședinte al Senatului, respectiv chiar de cel căruia președintele Senatului îi delegase atribuțiile.

În temeiul dispozițiilor constituționale ale art. 66 alin. (2) și (3) convocarea Camerelor în sesiuni se face de președinții acestora, ca expresie a autonomiei parlamentare. Ca urmare a îndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 66 alin. (1) și (2), competența președinților celor două Camere de a le convoca este una legată, în virtutea căreia stabilesc ziua de deschidere a sesiunii, cea consacrată primei ședințe a sesiunii extraordinare, precum și ora de deschidere a lucrărilor. În doctrină s-a precizat că încălcarea de către președinți a obligației de convocare, în afară de faptul că antrenează răspunderea lor în fața Camerei, are ca urmare posibilitatea Camerelor de a se întruni din proprie inițiativă. În situația de față însă, în absența unei hotărâri a Biroului permanent al Camerei Deputaților, aceasta nu putea decide din oficiu întrunirea în sesiunea extraordinară. În plus, ne aflăm într-o cu totul altă ipoteză: aceea în care o atribuție constituțională expres stabilită în sarcina președintelui Camerei a fost exercitată în numele său de către o altă persoană, fără o justificare reală și fără vreo împuternicire legală.

În absența unei cereri de întrunire a Camerei Deputaților formulată de unul dintre subiectele expres și limitativ indicate la art. 66 alin. (2) din Constituție și în condițiile unei decizii de convocare a acestei Camere care nu reprezintă manifestarea de voință a subiectului indicat la art. 66 alin. (3) din Constituție, una dintre condițiile procedurale esențiale – respectiv aceea a dezbaterii și adoptării legilor în cadrul unei sesiuni parlamentare valabil întrunite – nu a fost îndeplinită, aspect de natură să atragă neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

2. Propunerea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x. 418/2017) a fost inclusă pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților prin Decizia nr. 5 din data de 27 iunie 2018, la pct. 16. Aceasta nu putea fi înscrisă pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților întrucât la momentul emiterii Deciziei nr. 5/2018 (27 iunie a.c.), această inițiativă legislativă nu mai era pe agenda Parlamentului, fiind trimisă, încă din data de 25 mai 2018, în conformitate cu art. 77 alin. (1) din Constituție, Președintelui României în vederea promulgării. În plus, ca urmare a cererii de reexaminare, Parlamentul a fost reînvestit cu această lege în data de 6 iulie 2018.

Așadar, Camera Deputaților, contrar competenței sale funcționale astfel cum este stabilită prin

Capitolul I al Titlului III din Legea fundamentală, a inclus pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților din perioada 2-19 iulie, o inițiativă legislativă care nefiind pe rolul Parlamentului nu putea face obiectul unei decizii de convocare.

B. Încălcarea dispozițiilor art. 1 alin. (5), ale art. 64 alin. (4) și ale art. 147 alin. (4) din Constituția României.

În Decizia nr. 252/2018 (publicată în Monitorul Oficial Partea I, nr. 399 din 9 mai 2018), Curtea Constituțională a analizat criticile de neconstituționalitate extrinsecă cu privire la modul în care prevederile legii de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor au fost puse de acord cu Decizia Curții Constituționale nr. 45/2018. Criticile de neconstituționalitate extrinseci formulate, prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituția României, au vizat următoarele aspecte:

(i) nerespectarea termenului de 3 zile între data distribuirii raportului comisiei și data dezbaterilor în plenul fiecărei Camere, prevăzut de dispozițiile art. 69, coroborate cu art. 117 din Regulamentul Camerei Deputaților, respectiv de dispozițiile art. 98, coroborate cu art. 113 din Regulamentul Senatului;

(ii) nerespectarea competenței comisiilor permanente în procedura specială de reexaminare după controlul de constituționalitate, așa cum aceasta este prevăzută de dispozițiile art. 134 din Regulamentul Camerei Deputaților și de cele ale art. 149 din Regulamentul Senatului.

Analizând primul motiv, instanța constituțională a arătat că o astfel de critică vizează o problemă de aplicare a regulamentelor celor două Camere și că „nu este de competența sa să controleze modalitatea în care sunt puse în aplicare regulamentele celor două Camere ale Parlamentului în procesul legislativ”. (Decizia nr. 252/2018, paragrafele 96 - 98).

Cu privire la critica vizând competența comisiei speciale comune de a pune în acord prevederile declarate neconstituționale cu Decizia Curții Constituționale nr. 45/2018, se constată că în procedura de legiferare inițială, Biroul permanent al Camerei Deputaților a trimis propunerea legislativă, pentru raport, la Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, constituită în temeiul Hotărârii Parlamentului României nr. 69/2017, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Parlamentului României nr. 95/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 915 din 22 noiembrie 2017.

Analizând această critică, Curtea a arătat că „o comisie specială, astfel cum ilustrează și denumirea sa, impune o procedură specială, distinctă de cea generală, competența sa făcând inutilă parcurgerea procedurii generale de avizare sau adoptare a unui raport. Din moment ce comisia specială întocmește un raport asupra unui proiect/propuneri legislative, este inutil ca o comisie permanentă să întocmească un al doilea raport deoarece s-ar ajunge la crearea unei proceduri care ar dubla obligația inițială de întocmire a raportului. După cum s-a arătat, comisia specială comună nu are drept de inițiativă legislativă, astfel că rolul ei este de a întocmi un raport asupra unui proiect/propuneri legislative care formează obiectul său de activitate, ceea ce înseamnă că *ab initio* competența comisiei permanente este exclusă din această procedură specială. Prin urmare, în această situație, birourile permanente ale fiecărei Camere trebuie să aplice procedura specială, raportul asupra inițiativei legislative trebuind, în mod firesc, să fie solicitat comisiei speciale comune. Astfel, în dezbaterile și adoptarea raportului, oricare dintre membrii comisiei speciale comune, fie deputați, fie senatori, poate propune și vota amendamente, indiferent că procedura se află în fața Camerei Deputaților sau Senatului, iar prezentarea raportului în fața Camerei de reflecție sau decizionale urmând a fi realizată în aceleași condiții. De asemenea, Curtea mai reține că, odată constituită o asemenea comisie, ea trebuie înzestrată cu instrumente și proceduri care să o facă funcțională și eficientă. În caz contrar, ea s-ar comporta ca orice altă comisie permanentă, neputând, astfel, răspunde unei nevoi sociale însemnate care, de fapt, a stat la baza instituirii sale” (Decizia nr. 828/2017).

În continuare, Curtea a constatat că „în procedura de reexaminare a legii, conform art. 147 alin. (2) din Constituție, comisia specială comună își menține competența de a dezbate și adopta raportul. Se poate observa că, din moment ce legea a fost adoptată prin parcurgerea unei proceduri speciale prin mijlocirea unei comisii speciale comune, cu atât mai mult în procedura de reexaminare a acesteia, derulată ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018, se impune urmarea aceleiași proceduri. Chiar dacă Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017 nu a prevăzut *expressis verbis* această ipoteză, este lesne de înțeles că procesul de examinare, modificare și completare a tuturor actelor normative cu incidență asupra justiției, în vederea reformării sistemului judiciar, obiectiv pentru care a fost creată Comisia specială comună, se finalizează prin adoptarea legilor în cauză. Prin urmare, procesul legislativ cu privire la aceste legi se încheie după adoptarea lor definitivă, aceasta implicând atât punerea de acord cu deciziile de neconstituționalitate pronunțate de Curtea Constituțională în cadrul controlului a priori de constituționalitate, cât și pronunțarea asupra cererii de reexaminare formulate de Președintele României. De abia la acest moment se încheie misiunea comisiei speciale comune, epuizându-se, astfel, și procedura specială parlamentară de adoptare a legilor în cauză. Așa cum a arătat Curtea în decizia precitată, birourile permanente ale fiecărei Camere trebuie să aplice procedura specială, astfel că, în mod firesc, atât raportul asupra inițiativei legislative, cât și cel asupra legii, întocmit ca urmare a reexaminării prevăzute de art. 77 alin. (2) sau art. 147 alin. (2) din Constituție, se solicită tot comisiei speciale comune. În consecință, Curtea reține că procedura parlamentară aplicabilă reexaminării este o continuare și o prelungire a procedurii legislative speciale inițiate prin Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017” (Decizia nr. 252/2018, paragraful 94).

Așadar, analizând aceste critici, Curtea Constituțională a statuat că atât în cazul punerii de acord cu deciziile de neconstituționalitate, cât și cu ocazia pronunțării asupra cererilor de reexaminare formulate de Președintele României, comisia specială își păstrează competența.

Din analiza regulamentelor parlamentare se constată că Regulamentul Camerei Deputaților prevede la art. 134 că pentru punerea în acord a dispozițiilor declarate neconstituționale cu decizia Curții, este sesizată atât Comisia juridică, de disciplină și imunități, cât și comisia permanentă sesizată în fond. În cazul Senatului, competența aparține, conform art. 149 din regulament, Comisiei pentru constituționalitate, libertăți civile și monitorizarea hotărârilor CEDO.

În data de 6 iulie 2018, Președintele României a solicitat reexaminarea Legii de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. În urma prezentării cererii de reexaminare în Parlamentul României, Biroul permanent al Camerei Deputaților a decis trimiterea pentru raport la Comisia juridică, de disciplină și imunități, care prin raportul său, a respins cererea de reexaminare a Președintelui României. Conform raportului comisiei juridice, de disciplină și imunități a Camerei Deputaților, se arată că aceasta a fost sesizată în baza art. 137 din Regulamentul Camerei Deputaților, cu următorul conținut: „(1) Reexaminarea legii de către Camera Deputaților, în urma cererii făcute de Președintele României, în temeiul art. 77 alin. (2) din Constituția României, republicată, va avea loc în cel mult 30 de zile de la primirea cererii. Reexaminarea legii se efectuează mai întâi de Camera Deputaților, dacă aceasta a fost prima Cameră sesizată, după care se trimite legea adoptată Senatului, care va decide definitiv. În situația în care Camera Deputaților este Cameră decizională, legea adoptată se trimite Președintelui în vederea promulgării. (2) Reexaminarea legii pe baza cererii Președintelui României se face cu respectarea procedurii legislative. (3) Raportul comisiei, cu privire la solicitările formulate de Președintele României cuprinse în cererea de reexaminare, va cuprinde una dintre cele 3 variante: a) propunerea de adoptare a legii modificate și completate în întregime sau parțial, în sensul cerut de Președinte în cererea de reexaminare; b) propunerea de adoptare a legii în forma adoptată inițial de Parlament, în cazul în care se resping solicitările formulate în cererea de reexaminare; c) propunerea de respingere a legii. (4) În cazul în care solicitările din cererea de reexaminare sunt acceptate, în parte sau în totalitate, comisia va formula textele corespunzătoare și raportul va cuprinde toate amendamentele admise și respinse depuse de deputați. Textele propuse trebuie să aibă legătură cu solicitările din cererea de reexaminare și să asigure corelarea tehnico-legislativă a tuturor dispozițiilor legii. În

cazul în care se resping solicitările formulate în cererea de reexaminare, raportul nu va mai cuprinde amendamentele depuse. (5) Se supun dezbaterii plenului Camerei Deputaților, după regulile procedurii legislative, propunerile Comisiei sesizate în fond de adoptare a legii modificate sau completate în întregime sau parțial, în sensul solicitărilor formulate de Președintele României cuprinse în cererea de reexaminare, sau, după caz, propunerile Comisiei de adoptare a legii în forma adoptată inițial, în cazul respingerii solicitărilor cuprinse în cererea de reexaminare. În ședința dedicată votului final se votează legea în ansamblul ei. Dacă nicio formă a legii supusă aprobării nu este adoptată de Cameră, legea este respinsă. (6) În situația în care propunerea de respingere a legii nu întrunește numărul de voturi necesar adoptării, se restituie comisiei în vederea reexaminării, avându-se în vedere încadrarea în termenul prevăzut la alin. (1).”

Observăm că textul face trimitere la „respectarea procedurii legislative” și la propunerile „comisiei sesizate în fond”.

În mod similar, la nivelul Senatului, în data de 9 iulie 2018, a fost sesizată Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări. Art. 150 din Regulamentul Senatului care prevede dispoziții referitoare la reexaminarea unei legi, are următorul cuprins: „ (1) În cazul în care Președintele României cere, înainte de promulgare, reexaminarea unei legi adoptate prima dată de către Senat, cererea va fi înscrisă în termen de cel mult 30 de zile în proiectul ordinii de zi a Senatului. (2) Reexaminarea legii pe baza cererii Președintelui României se face cu respectarea procedurii legislative”.

Astfel, ambele texte ale regulamentelor parlamentare fac trimitere la „respectarea procedurii legislative”, dar competența comisiei comune este una specială. Așa cum se prevede și la art. 1 lit. j) în Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017 privind constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 95/2017, unul dintre obiectivele comisiei este: „examinarea, modificarea și completarea, după caz, a tuturor actelor normative cu incidență asupra justiției, în vederea reformării sistemului judiciar, aflate în procedură parlamentară, precum și a celor ce urmează a intra în procedură parlamentară, pe toată perioada desfășurării activității Comisiei speciale și care vor fi transmise acesteia”.

În Decizia nr. 828/2017, analizând criticile de constituționalitate ale Hotărârii Parlamentului nr. 69/2018, cu referire la obiectivele comisiei speciale comune, Curtea a reținut că această comisie „are ca obiectiv, printre altele, examinarea, modificarea și completarea, după caz, a tuturor actelor normative cu incidență asupra justiției, în vederea reformării sistemului judiciar, sens în care proiectele/propunerile legislative aflate în procedură parlamentară, precum și cele ce urmează a intra în această procedură pe toată durata desfășurării activității Comisiei speciale vor fi transmise acesteia”.

În aceste condiții, atât timp cât această Comisie specială comună funcționa, aceasta era competentă să examineze legea criticată, reintrată în procedura parlamentară ca urmare a formulării unei cereri de reexaminare de către Președintele României, așa cum se arată chiar în Decizia Curții Constituționale nr. 252/2018, paragraful 94.

În consecință, similar modului în care legea a fost trimisă comisiei speciale comune pentru a fi pusă în acord cu Decizia Curții Constituționale nr. 45/2018, aceasta trebuia să fie trimisă aceleiași comisii pentru reexaminarea dispozițiilor invocate în cererea de reexaminare a Președintelui României. O atare soluție este pe deplin justificată prin competența comisiei speciale comune, aceasta având drept obiectiv modificarea și completarea legilor justiției, chiar Curtea Constituțională arătând că s-a avut în vedere „criteriul coerenței, completitudinii și unității actului legislativ, specific acestor categorii de comisii” (Decizia nr. 252/2018, paragraful 157).

Mai mult, art. 21 alin. (3) din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, prevede că: „Cererile de reexaminare a legilor adoptate în ședințe comune se trimit spre dezbateri și avizare comisiilor sesizate inițial în fond. Cererile de reexaminare a legilor pentru care

Guvernul și-a angajat răspunderea se trimit spre dezbatere și avizare comisiilor în a căror competență intră materia reglementată de respectivele legi”. Astfel, inclusiv acest regulament, în situațiile activităților comune, prevede faptul că cererile de reexaminare trebuie să fie transmise spre dezbatere și avizare comisiilor sesizate inițial în fond, tocmai pentru a asigura coerența procesului legislativ și faptul că există o continuitate la nivelul structurii care analizează respectiva lege.

Așa cum a statuat Curtea Constituțională în Decizia nr. 252/2018, „birourile permanente ale fiecărei Camere trebuie să aplice procedura specială, astfel că, în mod firesc, atât raportul asupra inițiativei legislative, cât și cel asupra legii, întocmit ca urmare a reexaminării prevăzute de art. 77 alin. (2) sau art. 147 alin. (2) din Constituție, se solicită tot comisiei speciale comune”.

Competența acestei comisii speciale comune nu este doar una prevăzută în Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017 prin care aceasta a fost înființată, ci a fost confirmată chiar prin Decizia Curții Constituționale nr. 252/2018, arătându-se că inclusiv reexaminarea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 era de competența Comisiei speciale comune pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției.

Așadar, sesizarea comisiilor permanente din cele două Camere încalcă jurisprudența Curții Constituționale (Decizia nr. 251/2018, Decizia nr. 828/2017 și Decizia nr. 252/2018) și competența comisiei speciale comune, așa cum aceasta a fost reținută de instanța constituțională, aducând atingere dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, conform căroră „Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”. În plus, încălcarea competenței comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului, așa cum aceasta a fost reținută în deciziile Curții Constituționale anterior amintite, aduce atingere și art. 1 alin. (5), în ceea ce privește principiul supremației Constituției. În cazul de față, transmiterea greșită a legii aflate în procedură de reexaminare ca urmare a formulării unei cereri de reexaminare, către comisiile permanente ale fiecăreia dintre cele două Camere nu are relevanța unor simple încălcări ale regulamentelor, respectiv ale competenței comisiei speciale comune, ci încalcă chiar deciziile instanței constituționale, afectând întreaga procedură legislativă.

Drept consecință, prin adoptarea Legii de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor în modalitatea realizată de legiuitor, sunt încălcate art. 1 alin. (5), ale art. 64 alin. (4) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție.

În aceste condiții, și pe baza argumentelor de mai sus, considerăm că legea a fost dezbătută și adoptată cu încălcarea normelor și principiilor constituționale în materie de legiferare. Față de ansamblul motivelor de neconstituționalitate extrinsecă apreciem că admiterea prezentei sesizări deschide și posibilitatea Parlamentului de a analiza aspectele invocate în cererea de reexaminare și din perspectiva opiniei Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția). Aceasta cu atât mai mult, cu cât, prin Decizia nr. 357/2018, Curtea a statuat că „din perspectiva atribuțiilor sale și a controlului pe care aceasta îl realizează exclusiv prin raportare la normele constituționale, opinia transmisă de Comisia de la Veneția nu poate fi valorificată în cadrul examenului de constituționalitate. Recomandările formulate de forul internațional ar fi putut fi utile legiuitorului, în procedura parlamentară de elaborare sau modificare a cadrului legislativ, Curtea Constituțională fiind abilitată la efectuarea unui control de conformitate a actului normativ adoptat de Parlament cu Legea fundamentală, și nicidecum la verificarea oportunității unei soluții legislative sau alteia, aspecte care intră în marja de apreciere a legiuitorului, în cadrul politicii sale în materia legilor justiției”.

II. Aspecte de neconstituționalitate intrinsecă

A. Cu privire la admisibilitatea criticilor intrinseci de neconstituționalitate

Ca urmare a adoptării de către Senat, în calitate de Cameră decizională, în ședința din data de 19 decembrie 2017, Legea de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost trimisă Președintelui României la promulgare în data de 23

decembrie 2017.

În urma sesizărilor formulate în data de 27 decembrie 2017 de Înalta Curte de Casație și Justiție și, respectiv, de un număr de 56 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, prin care au fost admise parțial criticile de neconstituționalitate, Parlamentului revenindu-i obligația, potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție, de a pune în acord dispozițiile declarate neconstituționale cu această decizie.

La data de 25 ianuarie 2018, un număr de 52 de deputați a formulat o obiecție de neconstituționalitate asupra căreia Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 66 din 21 februarie 2018, respingând obiecția ca inadmisibilă, pentru lipsa numărului minim de semnături cerut de Constituție. Ulterior, după punerea în acord a Legii de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 cu Decizia nr. 45/2018 a Curții Constituționale, legea a fost adoptată în data de 26 martie 2018 de către Senat, în calitate de Cameră decizională.

În data de 30 martie 2018, legea a fost transmisă spre promulgare Președintelui României, iar în aceeași zi, 89 de deputați au formulat obiecții de neconstituționalitate cu privire la modul în care Parlamentul a pus de acord prevederile declarate neconstituționale cu Decizia Curții Constituționale nr. 45/2018. În urma acestor sesizări, Curtea Constituțională a statuat prin Decizia nr. 252/2018 că o serie de prevederi din cuprinsul legii criticate au încălcat considerentele Deciziei nr. 45/2018, declarându-le neconstituționale. Legea a fost adoptată de Senat, în calitate de Cameră decizională în data de 22 mai 2018, iar în urma altor două sesizări de neconstituționalitate, Curtea a pronunțat Decizia nr. 417/2018, respingându-le.

În data de 6 iulie 2018, Președintele României a formulat o cerere de reexaminare asupra acestei legi, cererea fiind respinsă prin adoptarea de către Camera Deputaților și de Senat a legii criticate în aceeași formă, în datele de 9 iulie, respectiv 10 iulie 2018.

În data de 13 iulie 2018, Comisia de la Veneția a emis o opinie preliminară cu privire la Legea de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, arătând că o serie de dispoziții din legea criticată pun în pericol independența sistemului judiciar, reținând:

- În privința numirii procurorilor de rang înalt, a procurorului general și a adjuncților acestuia, a procurorului șef al DNA și a adjuncților acestuia, respectiv a procurorului șef DIICOT, Comisia de la Veneția arată că noul mecanism de numire care limitează refuzul Președintelui României la unul singur face rolul ministrului justiției unul decisiv și slăbește, mai degrabă decât să asigure un sistem de control și echilibru între puteri, avizul Consiliului Superior al Magistraturii fiind unul consultativ, iar Președintele României fiind nevoit să numească cea de a doua propunere a Ministrului Justiției, chiar și în situația în care avizul CSM ar fi unul negativ. În opinia preliminară, Comisia de la Veneția a arătat că o astfel de modificare reprezintă un regres prin raportare la independența procurorilor cu funcții de conducere.

- În privința statutului procurorilor, Comisia de la Veneția a subliniat și anterior „importanța unor reglementări unitare și coerente a statutului procurorilor, cu o serie de garanții clare, puternice și eficiente pentru independența acestora”. Se arată, de asemenea, că modificările aduse de legiuitor elimină referirile generale la independența acestora, punând accent pe principiul subordonării ierarhice și pe autoritatea ministrului justiției. În legătură cu posibilitatea ca actele procurorului să fie infirmate de procurorul ierarhic superior pe motive de netemeinicie, Comisia de la Veneția arată că în lipsa unui conținut clar, precis, o astfel de modificare crește riscul interferențelor politice în activitatea procurorilor.

- În egală măsură, se arată că noile reglementări referitoare la răspunderea magistraților prezintă în continuare o serie de deficiențe prin raportare la standardele Comisiei de la Veneția: procedurile paralele privind răspunderea disciplinară și cele privind acțiunea declanșată de Ministerul Finanțelor Publice pot genera dificultăți în practică, iar includerea Ministerului Finanțelor Publice mecanismul de declanșare a acțiunii în regres împotriva magistratului care a acționat cu rea-credință

sau cu gravă neglijență, fără menționarea criteriilor pe baza cărora se face respectiva evaluare necesită garanții suplimentare.

- De asemenea, dispozițiile referitoare la interdicția instituită magistraților ca „în exercitarea atribuțiilor, să se abțină de la manifestarea sau exprimarea defăimătoare, în orice mod, la adresa celorlalte puteri ale statului – legislativă și executivă” nu poate fi justificată prin prisma principiului cooperării loiale între instituții, pentru că o astfel de reglementare ar fi trebuit fie impusă tuturor puterilor statului, inclusiv în privința criticilor adresate magistraților de către persoane care ocupă o funcție politică. Nu în ultimul rând, în opinia Comisiei de la Veneția se arată că instituirea posibilității de pensionare a magistraților înainte de împlinirea vârstei de 60 de ani, cu condiția ca aceștia să aibă o vechime în profesie de cel puțin 20 de ani, poate afecta într-un mod semnificativ eficiența și calitatea actului de justiție.

Precizăm că, până în prezent, cu privire la această lege, Președintele României nu și-a exercitat prerogativa constituțională de a sesiza Curtea cu o obiecție de neconstituționalitate, în temeiul art. 146 lit. a), termenul de promulgare a legii fiind întrerupt de fiecare dată când un alt titular al dreptului de sesiză prevăzut de același text constituțional și-a exercitat dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a constatat admisibilitatea mai multor obiecții de neconstituționalitate formulate de Președintele României în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție, obiecții ce au vizat motive de neconstituționalitate intrinsecă ale legii adoptate de Parlament, aprecierea Curții asupra inadmisibilității neraportându-se la un termen ipotetic, ci chiar la termenul de promulgare calculat fie de la transmiterea legii de către Parlament, fie de la primirea deciziei Curții Constituționale. Astfel, obiecțiile de neconstituționalitate formulate de Președintele României au fost analizate pe fond de instanța constituțională în următoarele situații, prezentate cu titlu exemplificativ:

- Președintele României a sesizat Curtea Constituțională după trecerea celor 20 de zile de la primirea acesteia, termen prevăzut de art. 77 alin. (1) din Constituția României, în absența vreunei obiecții de neconstituționalitate ridicate de unul dintre subiecții de sesiză prevăzuți în art. 146 lit. a) din Constituție (fost art. 144 lit. a). În acest sens, în Decizia Curții Constituționale nr. 70/1999 s-a precizat că „În ceea ce privește legalitatea sesizării, Curtea constată că Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului nu a fost promulgată. De aceea nu există impedimente constituționale sau legale pentru realizarea controlului de constituționalitate. Potrivit art. 77 alin. (1) din Constituție, Legea se trimite spre promulgare Președintelui României. Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire. În lumina acestor prevederi, atribuția Președintelui de a promulga legea îl implică pe acesta în relații specifice cu Parlamentul, relații care depășesc însă cadrul controlului de constituționalitate a legilor, realizat de Curtea Constituțională în baza art. 144 lit. a) din Constituție și a art. 17-20 din Legea nr. 47/1992.”

- Președintele României a sesizat Curtea Constituțională după ce în prealabil formulase cerere de reexaminare a legii, iar Parlamentul a respins respectiva cerere, adoptând legea în forma inițială (Decizia nr. 32/2018, Decizia nr. 63/2018, Decizia nr. 1/2015, Decizia nr. 183/2014, Decizia nr. 56/2014). Prin Decizia nr. 183/2014, Curtea a constatat că sesizarea formulată îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul obiectului său, fiind vorba de o lege adoptată și nepromulgată încă, cât și sub aspectul titularului dreptului de sesizare, aceasta fiind semnată de Președintele României. Asemănător, în Decizia nr. 32/2018, Curtea Constituțională a apreciat că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, art. 10, art. 15, art. 16 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate. În aceste situații Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra motivelor de neconstituționalitate intrinsecă.

- Președintele României a sesizat Curtea Constituțională după ce, în termenul de protecție de 5 zile, respectiv 2 zile, alte subiecte de sesiză au formulat obiecție de neconstituționalitate, iar Curtea fie a respins obiecția de neconstituționalitate formulată de respectivii subiecți de sesiză, fie a admis-o și

Parlamentul a pus de acord legea cu decizia Curții (Decizia nr. 1218/2008 și Decizia nr. 471/2013). În Decizia nr. 1218/2008, Curtea a constatat că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și celor ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate. De asemenea, în Decizia nr. 471/2013, Curtea Constituțională a constatat că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, art. 10, art. 15, art. 16 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate formulată de Președintele României, pronunțându-se asupra motivelor de neconstituționalitate intrinsecă.

- Președintele României a sesizat Curtea Constituțională după ce în prealabil formulase cerere de reexaminare a legii, iar forma adoptată după reexaminarea la cererea Președintelui României fusese contestată succesiv la Curtea Constituțională (Decizia nr. 319/2013). Astfel, prin această decizie, Curtea Constituțională a constatat că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, art. 10, art. 15, art. 16 și art. 18 din Legea nr. 47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate formulată de Președintele României, pronunțându-se asupra motivelor de neconstituționalitate intrinsecă.

Distinct de această jurisprudență constantă, cu ocazia soluționării obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004, prin Decizia nr. 67/2018, par. 70, Curtea Constituțională a reținut că: „ (...) o sesizare a Curții Constituționale (i) va fi întotdeauna admisibilă dacă se realizează în interiorul termenelor legale de 5 zile, respectiv 2 zile, prevăzute de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, (ii) va fi admisibilă după depășirea termenului legal prevăzut de Legea nr. 47/1992, în interiorul termenelor de promulgare de 20 de zile, respectiv 10 zile, prevăzute de art. 77 alin. (1) și (3) din Constituție, însă condiționat de nepromulgarea legii, (iii) va fi admisibilă în ipoteza întreruperii termenului de promulgare, ca urmare a formulării în prealabil a unei alte sesizări de neconstituționalitate, doar dacă s-a realizat în interiorul termenului de promulgare de 20 de zile, respectiv de 10 zile, pe care titularul sesizării l-ar fi avut la dispoziție ipotetic, dacă nu ar fi intervenit cazul de întrerupere a procedurii promulgării. Dimpotrivă, dacă nu sunt întrunite condițiile cu privire la termenele stabilite de lege și de Constituție, sesizarea Curții va fi respinsă ca inadmisibilă.”

Ulterior, în data de 7 mai 2018, Președintele României a formulat o obiecție de neconstituționalitate cu privire la aceeași lege. Prin Decizia nr. 357 din data de 30 mai 2018, Curtea Constituțională a respins ca inadmisibilă - considerând tardiv introdusă obiecția de neconstituționalitate a Președintelui României - aplicând considerentele dezvoltate în Decizia nr. 67/2018 și statuând că „având în vedere că o parte din criticile formulate în prezenta cauză vizează conținutul normativ al unor dispoziții ale legii în forma adoptată inițial de Parlament, care nu au fost supuse procedurii de reexaminare, pentru care termenul de exercitare a dreptului de sesizare a Curții Constituționale a început să curgă din data de 21 decembrie 2017, Curtea reține că este cu atât mai puțin îndrituită să efectueze un astfel de control, fiind depășit stadiul procedurii constituționale în care ar fi putut fi formulate critici de neconstituționalitate cu privire la respectivele prevederi legale”. Astfel, prin Decizia nr. 357/2018, Curtea Constituțională a stabilit că Președintele României trebuia să țină cont de un termen care a început să curgă în data de 21 decembrie 2017, în condițiile în care stabilirea acestui termen ipotetic de 20 de zile de sesizare a Curții Constituționale de la primirea legii de către Președintele României a fost realizată pentru prima dată prin Decizia nr. 67/2018, decizie general obligatorie de la data publicării ei în Monitorul Oficial, și anume, din data de 13 martie 2018.

Totodată, prin Decizia nr. 334/2018, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra obiecției de neconstituționalitate ridicată de Președintele României cu privire la dispozițiile Legii pentru completarea Legii nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 133/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative. Această obiecție de neconstituționalitate a fost ridicată după ce, în prealabil, Președintele României a formulat o cerere de reexaminare, iar legea a fost adoptată de Parlament, fără nicio modificare

redacțională față de forma sa inițială. Prin această decizie, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, din data de 31 mai 2018, Curtea a arătat că există două motive de inadmisibilitate a obiecției ridicate de Președintele României. Primul dintre acestea este legat de faptul că obiecția de neconstituționalitate a fost formulată cu depășirea termenului stabilit prin ipoteza a treia din paragraful 70 al Deciziei nr. 67/2018, cu referire la termenul de 20 de zile de promulgare, conform art. 77 alin. (1) din Constituție. Conform considerentelor Curții, motivele intrinseci puteau fi formulate doar în intervalul 21 decembrie 2017 – 9 ianuarie 2018, care corespunde unui termen definit de Curte ca fiind un termen ipotetic. Evidența stabilirii ulterioare a acestui concept este de netăgăduit, fiind indicată expres în chiar conținutul deciziei. Acest concept a fost stabilit ulterior perioadei indicate de Curte, prin Decizia nr. 67/2018, publicată în Monitorul Oficial la data de 13 martie 2018, dată de la care această decizie este general obligatorie și are putere numai pentru viitor. Astfel, singura interpretare ce poate fi dată în concordanță cu art. 147 alin. (4) din Constituție este cea în care aprecierea cu privire la admisibilitatea unei sesizări formulate de Președintele României cu privire la motive intrinseci de neconstituționalitate trebuie să se raporteze la termene ce încep să curgă după momentul publicării acestei decizii în Monitorul Oficial, moment de la care considerentele devin general obligatorii.

Așadar, Decizia Curții nr. 67/2018, precum și deciziile ulterioare acesteia (Decizia nr. 299/2018, Decizia nr. 357/2018, Decizia nr. 334/2018 și Decizia nr. 385/2018) marchează o nouă concepție a instanței constituționale cu privire la admisibilitatea obiecțiilor de neconstituționalitate formulate de Președintele României, atât din perspectiva termenului, cât și din perspectiva motivelor (extrinseci și/sau intrinseci) pe care acesta le poate invoca. Astfel, conform noii jurisprudențe a Curții Constituționale, atunci când unul dintre subiecții de sezină ai instanței de contencios constituțional în controlul de constituționalitate *a priori*, altul decât Președintele României, va sesiza Curtea cu o obiecție de neconstituționalitate, termenul de promulgare de 20 de zile prevăzut la art. 77 alin. (1) din Constituția României se întrerupe. Însă, o sesizare a instanței de contencios constituțional „va fi admisibilă în ipoteza întreruperii termenului de promulgare, ca urmare a formulării în prealabil a unei alte sesizări de neconstituționalitate, doar dacă s-a realizat în interiorul termenului de promulgare de 20 de zile, respectiv de 10 zile, pe care titularul sesizării l-ar fi avut la dispoziție ipotetic, dacă nu ar fi intervenit cazul de întrerupere a procedurii promulgării” (Decizia nr. 67/2018).

De asemenea, prin Decizia nr. 357/2018 instanța constituțională a reluat considerentele din Decizia nr. 67/2018, arătând că „potrivit jurisprudenței recente și constante” a Curții (Deciziile nr. 67/2018, nr. 299/2018 și nr. 334/2018), „o interpretare contrară, bazată pe ideea că nu există un termen-limită pentru sesizarea instanței de contencios constituțional, ar conduce la concluzia că formularea unei sesizări de neconstituționalitate, ce determină întreruperea termenului de promulgare, creează o situație în care subiectele de drept prevăzute de art. 146 lit. a) din Constituție pot sesiza sine die instanța constituțională, lipsind de efecte juridice dispozițiile legale și constituționale referitoare la termenele de exercitare a drepturilor procesuale în fața acesteia. S-ar putea ajunge la situația în care titularii dreptului de sezină ar formula alternativ și succesiv, pe motive identice sau diferite, un număr nelimitat de obiecții de neconstituționalitate cu privire la o anumită lege, împrejurare care ar prelungi nepermis procedura legislativă, blocând indirect finalizarea acestei proceduri și deci intrarea în vigoare a actului adoptat de Parlament”.

De dată recentă și consecvent jurisprudenței sale îndelungate sunt însă și soluțiile pronunțate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 32/2018 și Decizia nr. 63/2018 (această ultimă decizie fiind publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 201, din data de 6 martie 2018, practic cu 7 zile înainte de publicarea Deciziei nr. 67/2018).

Considerentele Deciziei nr. 67/2018, reluate și în deciziile ulterioare în care Președintele României a formulat o obiecție de neconstituționalitate (Decizia nr. 334/2018 și Decizia nr. 357/2018) constituie, de fapt, un reviriment al jurisprudenței constante a Curții Constituționale din ultimii 26 de ani în materie, chiar dacă nu a fost marcat în mod expres în deciziile amintite. Or, în jurisprudența sa, Curtea a arătat că revirimentele de jurisprudență au fost motivate:

- (i) fie de reevaluarea unor standarde de protecție pe care anumite dispoziții constituționale (referitoare la drepturi și libertăți fundamentale) le oferă cetățenilor (Decizia nr. 651/2017);
- (ii) fie de evoluția legislației, a doctrinei, a practicii judiciare și de necesitatea respectării unui just echilibru în raport cu o anumită valoare socială ocrotită (Decizia nr. 368/2017);
- (iii) schimbarea condițiilor vieții social-politice din România (Decizia nr. 75/2011) etc.

Din analiza jurisprudenței Curții și a deciziilor anterior menționate, rezultă că astfel de revirimente jurisprudențiale sunt necesare, uneori, tocmai pentru a asigura efectivitatea controlului de constituționalitate și a nu transforma acest control în unul pur teoretic, ci într-un remediu efectiv de natură să asigure supremația Constituției și de a înlătura orice viciu de neconstituționalitate, înainte ca legea să intre în vigoare și să producă efecte contrare Legii fundamentale.

Față de toate cele de mai sus considerăm că:

1. în conformitate cu art. 147 alin. (4) din Constituție, noua concepție a Curții Constituționale poate fi invocată și valorificată în contextul aprecierii cu privire la admisibilitatea sesizării de neconstituționalitate formulate de Președintele României numai pentru viitor, respectiv numai cu privire la acele legi adoptate și transmise pentru prima dată la promulgare în condițiile art. 77 alin. (1) din Constituție după publicarea Deciziei nr. 334/2018 Monitorul Oficial nr. 435 din data de 31 mai 2018;

2. din perspectiva rolului constituțional al Președintelui României, dar și din perspectiva rolului constituțional al Curții Constituționale este necesară reevaluarea acestei noi jurisprudențe, cu atât mai mult cu cât, între momentul adoptării unei legi și momentul promulgării acesteia pot trece ani, iar în acest interval, realitățile juridice, sociale și politice se pot schimba, uneori în mod fundamental.

De aceea, aprecierea asupra admisibilității prezentei sesizări se întemeiază pe necesitatea corelării noii jurisprudențe constituționale cu rolul constituțional al Președintelui României prevăzut la art. 80 alin. (2), precum și cu rolul constituțional al Curții Constituționale, prevăzut la art. 142 alin. (1). Astfel, potrivit art. 80 alin. (2) din Constituție: „Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate”. De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art. 142 alin. (2) din Constituție, „Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției”.

Rolul dat de legiuitorul constituant Curții Constituționale de a asigura supremația Constituției dă substanță unui principiu fundamental al statului de drept contemporan. Supremația Constituției implică subordonarea autorităților publice față de Constituție, ceea ce îi conferă acesteia eficiența necesară realizării imperativelor statului de drept. Controlul constituționalității legilor reprezintă una dintre cele mai importante garanții juridice ale supremației Constituției, iar controlul de constituționalitate presupune protejarea drepturilor și libertăților fundamentale, dar și limitarea autorităților statului prin raportare la Legea fundamentală. Controlul *a priori* este un control preventiv, având ca scop prevenirea introducerii în sistemul juridic a unor norme contrare Constituției. În acest sens, controlul *a priori* realizat de Curtea Constituțională, înlăturarea viciilor de neconstituționalitate înainte ca legea să fie promulgată, publicată în Monitorul Oficial și să producă efecte dă expresie rolului Curții Constituționale de garant al supremației Constituției. În cuprinsul documentului „*Rule of Law Checklist*”, Comisia de la Veneția menționează chiar la pct. 108 - 113 necesitatea unui control efectiv de constituționalitate.

În ceea ce privește rolul constituțional al Președintelui României, Curtea a statuat că „art. 80 alin. (1) din Constituție este un text constituțional de principiu. De aceea, el nu trebuie interpretat restrictiv, ci în spiritul Constituției (...)”. (Decizia nr. 784/2012). De asemenea, prin Decizia nr. 284/2014, Curtea a mai reținut că „Funcțiile de garanție și de veghe consacrate în art. 80 alin. (1) din Constituție implică prin definiție observarea atentă a existenței și funcționării statului,

supravegherea vigilentă a modului în care acționează actorii vieții publice – autoritățile publice, organizațiile legitimate de Constituție, societatea civilă – și a respectării principiilor și normelor stabilite prin Constituție, apărarea valorilor consacrate în Legea fundamentală”.

Așadar, deși, în mod firesc respectarea Constituției și a tuturor celorlalte acte normative este o obligație ce revine, în egală măsură, tuturor subiectelor de drept, din arhitectura constituțională rezultă că legiuitorul constituant a înțeles să instituie în mod expres pentru Președintele României și pentru Curtea Constituțională competențe speciale în raport cu Legea fundamentală. Față de aceste considerente, asimilarea Președintelui României cu celelalte subiecte de sezină enumerate la art. 146 lit. a) din Constituție nu este posibilă. De altfel, Decizia nr. 67/2018 care, în viziunea Curții Constituționale marchează revirimentul de jurisprudență, nu îl menționează expres pe Președintele României, între subiectele de sezină cărora această nouă perspectivă li se aplică. De aceea, ținând seama de practica instanței constituționale de 26 de ani și în acord cu principiul încrederii legitime, Președintele României și-a exercitat cu bună-credință dreptul de a sesiza Curtea Constituțională și după momentul publicării acestei decizii. Decizia nr. 334/2018 nu numai că analizează dreptul Președintelui României din perspectiva considerentelor Deciziei nr. 67/2018, asimilându-l în mod expres cu celelalte subiecte de sezină, dar introduce și un alt criteriu suplimentar în materia admisibilității, respectiv acela al imposibilității invocării unor motive intrinseci de neconstituționalitate, în ipoteza în care legea a cărei reexaminare a fost cerută de Președintele României a fost adoptată de Parlament în aceeași redactare cu cea transmisă inițial la promulgare.

În stabilirea noilor condiții privind admisibilitatea obiecțiilor formulate pe calea controlului anterior, prin Decizia nr. 67/2018, Curtea a statuat că: „instituirea prin lege a unor termene nu are ca scop decât disciplinarea raporturilor juridice născute între părți și preîntâmpinarea unei conduite abuzive, șicanatorii, a titularilor dreptului pentru care se instituie obligația respectării acestor termene.”

Disciplinarea modului de exercitare a dreptului de a sesiza Curtea Constituțională în cadrul controlului anterior de constituționalitate, drept prevăzut la art. 146 lit. a) din Constituție, este necesară. Cu toate acestea, considerăm că noua jurisprudență se impune a fi reevaluată în privința dreptului pe care Constituția îl recunoaște Președintelui României, mai ales din perspectiva rolului esențial al acestuia, acela de a veghea la respectarea Legii fundamentale, așa cum am arătat anterior.

În realizarea rolului său constituțional Președintele României are la dispoziție, în materie de legiferare, două instrumente: cererea de reexaminare a legii și sesizarea Curții Constituționale, în condițiile art. 77 și art. 146 lit. a) din Constituție. Ambele mecanisme au fost instituite în considerarea imperativelor de a îmbunătăți legea și de a nu permite ca în dreptul pozitiv să intre norme cu potențial de neconstituționalitate sau care nu se integrează armonios în sistemul normativ existent. Ambele au fost subsumate unor termene, fără însă ca legiuitorul constituant să indice ordinea în care acestea pot fi utilizate sau să realizeze o distincție între motivele de neconstituționalitate extrinsecă și cele de neconstituționalitate intrinsecă (distincție realizată pe cale doctrinară și jurisprudențială). Nefiind constrâns de vreo dispoziție constituțională, în funcție de conținutul normativ și de importanța socială a reglementării, în vederea realizării mandatului său Președintele României apreciază cu privire la necesitatea utilizării unuia sau altuia dintre cele două instrumente constituționale, precum și cu privire la ordinea acestora.

Art. 1 alin. (5) din Constituție dă valoare egală tuturor normelor constituționale, instituind supremația acestora. Nici legiuitorul constituant, nici jurisprudența constituțională nu au instituit o ierarhie a normelor și o prevalență a rațiunilor de neconstituționalitate intrinsecă în raport cu cele de neconstituționalitate extrinsecă. Din această perspectivă, jurisprudența Curții Constituționale nu enunță rațiunile pentru care, ulterior reexaminării unei legi de către Parlament și adoptării ei în aceeași formă cu cea transmisă inițial la promulgare, această lege nu ar mai putea fi supusă controlului de constituționalitate pentru motive intrinseci. Aceasta cu atât mai mult cu cât, rațiunea de a disciplina materia controlului anterior de constituționalitate, deși răspunde imperativului de realizare a rolului constituțional al Curții, nu răspunde în egală măsură imperativului de realizare a

rolului constituțional al Președintelui României, cu consecința impredictibilității împlinirii termenului de promulgare prevăzut de art. 77 alin. (3) din Constituție. În concret, soluționarea succesivă a două sesizări de neconstituționalitate formulate cu privire la aceeași lege (Decizia nr. 457/4 iulie 2018 și Decizia nr. 483/12 iulie 2018) – prin decizii pronunțate și comunicate la momente diferite (13 iulie 2018 și, respectiv, 17 iulie 2018) – pune în mod real problema momentului de la care începe să curgă termenul de 10 zile prevăzut de art. 77 alin. (3) din Constituție. În această situație, Președintele României, întrucât utilizase deja instrumentul cererii de reexaminare și a putut afla soluția cu privire la cea de-a doua sesizare din comunicatul Curții Constituționale, (iar nu din decizia ca act al Curții Constituționale, cum de altfel stabilește în mod expres art. 77 alin. 3) a procedat la promulgarea legii. Împrejurări de această natură (care în practică pot fi foarte variate) generează impredictibilitate și pun în pericol securitatea raporturilor juridice.

Prin raportare la art. 1 alin. (5), art. 80 alin. (2), art. 147 alin. (4), precum și la art. 148 alin. (4) din Constituție, Președintelui României trebuie să i se recunoască posibilitatea de a sesiza Curtea Constituțională, atât cu motive de neconstituționalitate intrinsecă, cât și cu motive de neconstituționalitate extrinsecă, indiferent dacă se află în ipoteza art. 77 alin. (1) sau în ipoteza art. 77 alin. (3) din Legea fundamentală. Între momentul adoptării unei legi și momentul promulgării acesteia pot trece ani. În acest interval, pe de o parte pot interveni incidente procedurale, iar pe de altă parte realitățile juridice, sociale și politice se pot schimba, uneori în mod fundamental. Uneori, între momentul adoptării unei legi și momentul promulgării acesteia poate surveni schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, revizuirea Constituției, modificarea tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, modificarea reglementărilor europene cu caracter obligatoriu, intrarea în vigoare a unor acte internaționale la care România este parte, inclusiv cele privind drepturile omului. Uneori, între momentul adoptării unei legi și momentul promulgării acesteia poate surveni chiar și schimbarea legislaturii ori a Președintelui României. Toate acestea sunt comandamente obiective ce pot surveni ulterior epuizării termenului ipotetic de 20 de zile de la primirea legii și care pot pune problema analizei Curții Constituționale cu privire la aspecte de neconstituționalitate intrinsecă. În virtutea rolului său constituțional, Președintele României trebuie să fie abilitat să sesizeze Curtea Constituțională atât cu motive de neconstituționalitate intrinsecă, cât și cu motive de neconstituționalitate extrinsecă, indiferent că se află în ipoteza art. 77 alin. (1) sau în ipoteza art. 77 alin. (3) din Constituție.

Față de aceste considerente, o interpretare contrară ar conduce la o golire de conținut a dispozițiilor art. 80 alin. (2) și ale art. 146 lit. a) din Constituție în privința rolului Președintelui României; or, este de principiu admis că orice normă este edictată în sensul de a produce efecte juridice, altfel rațiunea de a disciplina materia controlului anterior de constituționalitate pare că se limitează la etapa sesizării Curții Constituționale, sacrificând însuși scopul controlului anterior de constituționalitate, respectiv, acela de a îmbunătăți legea și de a nu permite ca în dreptul pozitiv să intre norme cu potențial de neconstituționalitate sau care nu se integrează armonios în sistemul normativ existent.

Pentru aceste considerente, pentru eliminarea viciilor de neconstituționalitate rămase, dar și pentru a da efectivitate controlului de constituționalitate, apreciem că prezenta sesizare îndeplinește criteriile de admisibilitate.

B. Cu privire la conținutul aspectelor intrinseci de neconstituționalitate

Prin Decizia nr. 45/2018, Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea unui număr de 12 puncte din legea de modificare a Legii nr. 303/2004 și a unui număr important de dispoziții și sintagme aflate în strânsă legătură cu acestea. Cu toate acestea, o serie de dispoziții din legea transmisă la promulgare ridică în continuare probleme, unele dintre modificări fiind, prin ele însele, neclare și contradictorii, aspect cu consecințe grave asupra exigențelor calității legii, impuse de Legea fundamentală, de natură să genereze un puternic impact negativ asupra bunei funcționări a sistemului judiciar.

1. Art. I pct. 2 încalcă art. 1 alin. (5) și art. 16 alin. (1) din Constituție

La art. I pct. 2 din legea supusă controlului Curții se modifică art. 2 alin. (3) din Legea nr. 303/2004, potrivit căruia: „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii. Judecătorii trebuie să fie imparțiali având libertate deplină în soluționarea cauzelor deduse judecării, în conformitate cu legea și în mod imparțial, cu respectarea egalității de arme și a drepturilor procesuale ale părților. Judecătorii trebuie să ia decizii fără nici un fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare. Hotărârile pronunțate în căile de atac nu intră sub imperiul acestor restricții. Scopul independenței judecătorilor constă inclusiv în a garanta fiecărei persoane dreptul fundamental de a fi examinat cazul său în mod echitabil având la bază doar aplicarea legii.”

În Decizia nr. 45/2018, Curtea Constituțională a arătat că sintagma „fie chiar autorități judiciare” este una clară și că obligația judecătorului de a lua decizii fără „restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții directe sau indirecte” este în concordanță cu art. 1 alin. (5) și art. 124 alin. (3) din Constituția României. Așadar, așa cum a reținut și Curtea în jurisprudența sa, „legiuitorul constituant a consacrat independența judecătorului pentru a-l apăra pe acesta de influența autorităților politice și, în special, a puterii executive; această garanție nu poate fi, însă, interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului. Legea fundamentală nu conferă numai prerogative - care, în textul menționat, se circumscriu conceptului de «independență» - ci stabilește și limite pentru exercitarea acestora, care, în acest caz, se circumscriu sintagmei «se supun numai legii»” (Decizia nr. 2/2012).

În aceeași decizie, Curtea a arătat că „independența judecătorilor, atât din punct de vedere funcțional (în raporturile cu reprezentanții puterii legislative și executive), cât și personal (respectiv al statutului care trebuie să i se acorde judecătorului prin lege), reprezintă o garanție destinată înlăptuirii unei justiții independente, imparțiale și egale, în numele legii”.

Cu toate acestea, textul de lege menționează că „Hotărârile pronunțate în căile de atac nu intră sub imperiul acestor restricții”. Așadar, toate aceste principii stabilite în jurisprudența Curții Constituționale nu se aplică hotărârilor pronunțate în căile de atac și nici judecătorilor care iau aceste hotărâri.

În primul rând, o atare dispoziție instituie un tratament diferențiat, nejustificat obiectiv și rațional, între judecătorii care pronunță hotărâri în primă instanță și judecătorii care pronunță hotărâri în căi de atac, cei din prima categorie fiind supuși tuturor acestor restricții și dând expresie, așa cum și Curtea a reținut, principiului independenței judecătorilor. Se încalcă pe această cale art. 16 alin. (1) din Constituția României referitor la egalitatea în drepturi, fiind aplicat un tratament discriminatoriu, fără o justificare obiectivă și rațională, pentru persoane aflate în aceeași situație juridică.

În al doilea rând, neaplicarea tezei întâi a art. 2 alin. (3) pentru hotărârile date în căile de atac conduce la concluzia că judecătorii care le pronunță pot fi supuși unor „restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte”. O astfel de interpretare contravine flagrant art. 124 alin. (3) din Constituția României referitor la independența judecătorilor, iar prin modul neclar de redactare, dispoziția încalcă și art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii.

2. Art. I pct. 4 încalcă art. 131 alin. (1) și art. 132 alin. (1) din Constituție

La art. I pct. 4 din legea criticată, alin. (1¹) al art. 3 din Legea nr. 303/2004 prevede: „Procurorii sunt independenți în dispunerea soluțiilor, în condițiile prevăzute de Legea nr. 304/2004, privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare.”

Prin Decizia nr. 924/2012, Curtea Constituțională a reținut că Ministerul Public a fost instituit, prin art. 131 și 132 din Constituție, ca o magistratură componentă a autorității judecătorești, având rolul de a reprezenta în activitatea judiciară interesele generale ale societății și de a apăra ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Prin aceeași decizie s-a arătat că procurorii au, la fel ca și judecătorii, statut constituțional de magistrați, prevăzut expres în art. 133 și 134 din Legea

fundamentală, că aceștia sunt numiți în funcție, la fel ca judecătorii, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii și că același organ al autorității judecătorești îndeplinește – prin Secția pentru procurori, rolul de instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a procurorilor. Nu în ultimul rând, Curtea Constituțională a statuat că independența justiției cuprinde două componente, respectiv componenta instituțională (care nu se referă exclusiv la judecători, ci acoperă sistemul judiciar în întregime) și componenta individuală (independența judecătorului). Așadar, în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

În cursul procesului penal, procurorul nu dispune doar soluția, ci are un rol mult mai amplu și mai important. Până la adoptarea unei soluții la finalizarea fazei de urmărire penală, procurorul, reprezentând interesele generale ale societății, poate lua măsura preventivă a reținerii, poate dispune aplicarea măsurilor de protecție în cazul acordării statutului de martor amenințat, poate autoriza unele măsuri de supraveghere tehnică, poate propune judecătorului de drepturi și libertăți luarea celorlalte măsuri preventive prevăzute de lege, dispune unele măsuri de supraveghere, etc. Textul în discuție îi limitează însă independența asupra dispunerii acestor măsuri, așa cum acestea sunt conferite de normele procesual penale, cu consecința imposibilității de respectare a obligației constituționale de a apăra ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

Prin urmare, limitarea independenței procurorilor doar la dispunerea soluțiilor încalcă rolul Ministerului Public și statutul procurorilor, așa cum acestea sunt stabilite prin art. 131 alin. (1) și art. 132 alin. (1) din Legea fundamentală.

3. Art. I pct. 6 încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

La art. I pct. 6 din legea supusă controlului Curții, alin. (3) al art. 4 din Legea nr. 303/2004 prevede: „(3) Judecătorii și procurorii trebuie atât să fie, cât și să apară, ca fiind independenți unii de ceilalți.”

Textul este neclar, imprecis, contradictoriu și generează impredictibilitate prin imposibilitatea aplicării concrete, încalcând astfel art. 1 alin. (5) din Constituție.

Pe de o parte, se stabilește obligația independenței procurorilor și judecătorilor unii față de ceilalți și, pe de altă parte, se acceptă lipsa de independență a unora față de ceilalți atâta timp cât există o aparență (nu o certitudine/obligație) a respectivei independențe. Sintagma „trebuie să fie, cât și să apară” - provenită dintr-o expresie jurisprudențială folosită de instanțele europene strict în anumite contexte faptice - nu este însă suficient de previzibilă pentru a fi folosită cu caracter general, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării, destinatarii normei propuse neputând înțelege care ar fi conduita pe care ar trebui să o adopte pentru a respecta această obligație, mai ales raportat la aparența de independență a unui magistrat față de alt magistrat. În plus, textul legal nu stabilește criterii privind „aparența de independență”, lipsind norma de precizie, contrar art. 1 alin. (5) din Constituția României.

4. Art. I pct. 8 încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

Art. I pct. 8 din legea supusă controlului Curții completează dispozițiile art. 6 din Legea nr. 303/2004 cu un nou alineat, alin (2¹), cu următorul cuprins: „Aparența în calitate de colaborator al organelor de securitate, ca poliție politică, are ca efect eliberarea din funcția deținută”.

Din modul de redactare a acestei dispoziții nu este clar la ce funcție face trimitere noul text introdus. Observăm că nici modificările preconizate la art. I pct. 119 – 122, vizând dispozițiile art. 65 din Legea nr. 303/2004, nu sunt corelate cu această modificare. În aceste condiții, textul nu precizează în mod clar despre ce „funcție deținută” este vorba – funcția de conducere deținută sau cea de judecător/procuror – și nici pe baza cărei proceduri se realizează această eliberare din funcție (prin similitudine cu dispozițiile art. 7 alin. (2) – pct. 9 din legea supusă controlului Curții). Lipsa de claritate a normei generează reale dificultăți de aplicare a acesteia, motiv pentru care este încălcat art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii, astfel cum aceasta a fost

dezvoltată în jurisprudența Curții Constituționale.

În plus, completarea adusă art. 6 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor nu este corelată cu dispozițiile art. 65 din aceeași lege, care prevăd în mod limitativ cazurile de eliberare din funcție a judecătorilor și procurorilor. Așadar, se observă că situația în care judecătorul sau procurorul este lucrător operativ, informator sau colaborator al unui serviciu de informații este prevăzută în rândul cazurilor de eliberare din funcție, dispoziția fiind corelată cu cea a art. 7 din aceeași lege, astfel cum acesta este modificat, care arată: „Încălcarea dispozițiilor alin. (1) conduce la eliberarea din funcția deținută, inclusiv cea de judecător sau procuror”. Spre deosebire de acel caz, semnalăm că apartenența în calitate de colaborator al organelor de securitate, ca poliție politică, nu se regăsește printre cazurile de eliberare din funcție.

5. Art. I pct. 9 încalcă art. 1 alin. (3) și (5) și art. 147 alin. (4) din Constituție

La art. I pct. 9 se modifică art. 7 alin. (6), alin. (7) și alin. (8) din Legea nr. 303/2004. În forma adoptată după punerea în acord cu Decizia Curții Constituționale nr. 45/2018, Parlamentul a introdus următoarele dispoziții în conținutul art. 7: „(6) Rezultatul verificărilor se comunică din oficiu Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorului sau procurorului vizat, precum și, la cerere, oricărei persoane. (7) Actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării prevăzut la alin. (5) poate fi contestat în instanță, în termen de 3 luni de la data la care a luat cunoștință, de către orice persoană care justifică un interes legitim, conform Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare. Dispozițiile prevăzute la art. 7 din Legea nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare, nu sunt aplicabile. (8) Răspunsul eronat se pedepsește conform legii.”

În Decizia nr. 252/2018, Curtea Constituțională a arătat că neconstituționalitatea textului a fost atrasă de faptul că actul Consiliului Suprem de Apărare al Țării era considerat o probă preeminentă, de necontestat în procedura disciplinară care se desfășura în privința magistratului. În paragraful 107 din aceeași decizie, Curtea a arătat că, „având în vedere că noul text prevede că actul Consiliului Suprem de Apărare al Țării poate fi atacat în contencios administrativ, rezultă că opțiunea legiuitorului a fost aceea de a-l califica drept unul administrativ în sensul art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004”. Curtea a reținut că „actul Consiliului Suprem de Apărare al Țării nu reprezintă o simplă operațiune materială, respectiv un act de informare/de comunicare a unei stări de drept, ci un act administrativ care finalizează o etapă a procedurii de stabilire a încălcării regimului incompatibilităților/interdicțiilor și dă, astfel, naștere unor raporturi juridice”. În aceeași decizie, Curtea a arătat că art. 7 alin. (7) teza a doua (exceptarea contestării actului CSAT de la parcurgerea procedurii recursului grațios, conform art. 7 din Legea nr. 554/2004) cuprinde dispoziții neclare din punct de vedere al determinării datei de la care curge dreptul de a contesta actul Consiliului Suprem de Apărare al Țării în fața instanței judecătorești. Curtea Constituțională a reținut că atât art. 11 alin. (1), cât și alin. (2) din Legea nr. 554/2004, care reglementează termenul de prescripție de 6 luni, respectiv termenul de decădere de 1 an pentru introducerea acțiunii, sunt legate de parcurgerea procedurii prealabile, iar în cazul de față, aceasta nefiind aplicabilă, reglementarea este una lipsită de claritate.

În urma punerii în acord a legii cu această dispoziție, Parlamentul a modificat art. 7 alin. (7) din Legea nr. 303/2004 astfel: „Actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării prevăzut la alin. (5) poate fi contestat în instanță, în termen de 3 luni de la data la care a luat la cunoștință, de către orice persoană care justifică un interes legitim, conform Legii nr. 554/2004. Dispozițiile prevăzute la art. 7 din Legea nr. 554/2004 nu sunt aplicabile”.

Dispoziția astfel modificată rămâne în continuare una neclară și imprecisă, contrar exigențelor art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, întrucât nu se poate deduce cine ia la cunoștință și de la ce moment începe să curgă termenul de 3 luni instituit de legiuitor. Astfel, sunt posibile cel puțin trei ipoteze de lucru:

a. Într-o primă ipoteză, în care ar fi vorba despre judecătorul sau procurorul vizat, alin. (6) din

același articol precizează că „rezultatul verificărilor se comunică din oficiu Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorului sau procurorului vizat, precum și, la cerere, oricărei persoane”. În această situație, termenul de 3 luni curge de la momentul la care judecătorul sau procurorul vizat a luat la cunoștință de acest act.

b. Într-o a doua ipoteză, în care rezultatul verificării se comunică din oficiu Consiliului Superior al Magistraturii și, „la cerere”, oricărei persoane, termenul de 3 luni curge de la data comunicării către Consiliul Superior al Magistraturii, respectiv de la data comunicării către orice persoană care, în prealabil, ar fi solicitat astfel de informații.

c. În cea de-a treia ipoteză, termenul de 3 luni curge de la data la care „orice persoană care justifică un interes legitim” ia la cunoștință de acest act. Într-un atare caz, se ajunge la un termen nedeterminat în care, de la momentul comunicării rezultatului verificării realizate de CSAT, acesta ar putea fi contestat la instanța de contencios administrativ. O astfel de situație este contrară securității raporturilor juridice care decurge din art. 1 alin. (3) din Constituția României.

Prin Decizia nr. 797/2007, Curtea a reținut că „actul administrativ unilateral cu caracter individual nu este opozabil terților, nefiind supus niciunei forme de publicitate, astfel încât aceștia nu au posibilitatea reală de a cunoaște existența de la data emiterii lui. Acest act este adus la cunoștință doar destinatarului său prin comunicare. Așa fiind, terții – persoane vătămate într-un drept al lor sau într-un interes legitim – se găsesc în imposibilitatea obiectivă de a cunoaște existența unui act administrativ adresat altui subiect de drept”. Această decizie viza însă procedura prealabilă prevăzută de Legea contenciosului administrativ, iar Curtea a arătat că, în urma modificării art. 11 din Legea nr. 554/2004, textul de lege prevede ca limită a termenului de introducere a cererii, termenul de un an de la data comunicării actului, data luării la cunoștință, data introducerii cererii sau data încheierii procesului-verbal de conciliere, după caz. Spre deosebire de reglementările stabilite în Legea nr. 554/2004, comunicarea realizată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, calificată de Curtea Constituțională drept act administrativ, este exceptată de la parcurgerea procedurii prealabile și, în plus, art. 7 alin. (6) din legea supusă controlului Curții arată că „rezultatul verificării se comunică din oficiu Consiliului Superior al Magistraturii și, la cerere, oricărei persoane”. Așadar, orice persoană care justifică un interes poate adresa o cerere Consiliului Suprem de Apărare a Țării pentru a-i fi comunicat acest rezultat al verificării anuale. Scopul acestei verificări instituite de legiuitor este tocmai acela de a conferi o garanție suplimentară în privința imparțialității necesare unui judecător sau procuror pentru exercitarea profesiei sale, iar rezultatele acestei proceduri sunt comunicate chiar Consiliului Superior al Magistraturii, garant al independenței justiției. Această verificare este realizată anual, conform dispozițiilor introduse în textul legii. Din această perspectivă, instituirea unui termen de 3 luni de la data luării la cunoștință de către orice persoană interesată, conduce la o situație în care aceste acte administrative pot fi contestate în instanță într-un interval nedefinit raportat la momentul emiterii lor, deși verificările sunt realizate anual, afectându-se în acest fel securitatea raporturilor juridice și, în mod direct, cariera magistraților.

Având în vedere neclaritatea momentului de la care curge termenul, corelat cu sfera persoanelor vizate de luarea la cunoștință a acestei verificări, dar mai ales ținând seama de faptul că, potrivit art. 7 alin. (2) din lege, sancțiunea pentru nerespectarea acestei interdicții este chiar eliberarea din funcția de judecător și procuror, o astfel de prevedere creează incertitudine cu privire la exercitarea profesiilor de judecător și procuror. Acest lucru aduce atingere art. 124 alin. (3) referitor la independența judecătorilor și art. 132 alin. (1) referitor la statutul procurorului și principiile legalității și imparțialității.

În consecință, Parlamentul nu și-a îndeplinit obligația de a pune în acord legea cu Decizia Curții Constituționale nr. 252/2018 cu privire la neclaritatea momentului de la care curge termenul de contestare a rezultatului verificării, aspect ce contravine art. 147 alin. (4) din Constituție.

În altă ordine de idei, semnalăm că dispozițiile art. 7 alin. (8) din Legea nr. 303/2004 – art. I pct. 9 din lege sunt contrare art. 1 alin. (5) sub aspectul clarității, întrucât din redactarea acestei norme nu

se înțelege care este autoritatea care constată caracterul eronat al răspunsului, ținând seama – mai ales – de faptul că instanța de contencios administrativ se pronunță asupra legalității sau nelegalității actului în cauză și nu asupra caracterului eronat sau nu al răspunsului. În plus, este neclară și natura răspunderii juridice antrenate, sintagma folosită, aceea de „se pedepsește” putând să conducă la concluzia angajării răspunderii penale.

6. Art. I pct. 9 încalcă art. 1 alin. (5), art. 31 alin. (3) și art. 133 alin. (1) din Constituție

Dispozițiile art. 7 alin. (9) din cadrul art. I pct. 9 prevăd: „Informațiile care privesc statutul judecătorilor și procurorilor, organizarea judiciară, organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii (...) prin derogare de la prevederile art. 12 din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public (...) constituie informații de interes public la care accesul liber este garantat”.

Prin Decizia nr. 45/2018, Curtea Constituțională a arătat că includerea informațiilor din procedurile judiciare în categoria informațiilor de interes public, „prin modul generic de reglementare, fragilizează regimul de protecție acordat atât informațiilor/datelor clasificate/private, cât și unor categorii de persoane, drept care încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) privind statul de drept, art. 26 alin. (1) referitor la obligația autorităților publice de a respecta și ocroti viața intimă, familială și privată și art. 49 cu referire la protecția minorilor”.

În urma punerii textului în acord cu această decizie, Parlamentul a eliminat referirea la procedurile judiciare, iar prin Decizia nr. 252/2018, Curtea a reținut că, atribuind această calitate actelor administrative extrajudiciare, acestea vor trebui declassificate, având în vedere referirea expresă la exceptarea de la art. 12 din Legea nr. 544/2001, care reglementează excepțiile de la categoria informațiilor de interes public. Așadar, critica la care Curtea Constituțională a răspuns prin considerentele Deciziei nr. 252/2018 viza actele extrajudiciare. Cu toate acestea, observăm că în forma adoptată de legiuitor după punerea de acord a legii cu Decizia nr. 252/2018 a Curții Constituționale, în continuare informațiile care privesc statutul judecătorilor și procurorilor, prin excepție de la art. 12 din Legea nr. 544/2001, reprezintă informații de interes public. Or, printre excepțiile stabilite de Legea nr. 544/2001, art. 12 lit. b), d) și e) include și următoarele: informațiile privind deliberările autorităților, precum și cele care privesc interesele economice și politice ale României, dacă fac parte din categoria informațiilor clasificate, potrivit legii; informațiile cu privire la datele personale, potrivit legii; informațiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidențiale ori se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfășurare. Așadar, prin instituirea acestor excepții în Legea accesului la informații de interes public, legiuitorul a dat expresie și altor limite stabilite de Constituție, nu doar celei prevăzute în art. 31 alin. (3) conform căreia „Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a tinerilor sau securitatea națională”. Exceptarea datelor personale de la regimul informațiilor de interes public reiese din necesitatea respectării dreptului la viață intimă, familială și privată prevăzut de art. 26 din Constituție. De asemenea, exceptarea informațiilor privind procedura disciplinară, dacă se periclitează rezultatul anchetei, este o expresie a respectării principiului legalității, dar și o garanție pentru eficiența derulării anchetelor disciplinare.

Prin sfera largă păstrată de legiuitor și exceptarea tuturor informațiilor privind statutul judecătorilor și procurorilor, organizarea judiciară sau organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii de la art. 12 din Legea nr. 544/2001 amintită, dispoziția art. I pct. 9 din legea criticată stabilește, implicit, că datele personale care vizează judecătorii și procurorii devin informații de interes public, ceea ce contravine altor dispoziții legale în vigoare și prevederilor constituționale ale art. 26. Un prim exemplu în acest sens este oferit de datele din dosarul profesional al magistraților (art. 5 alin. 3 din Legea nr. 303/2004), caz în care dispoziția menționată din legea criticată vine într-o contradicție cu art. 42 alin. (2) din legea în vigoare (nesupus modificării), care arată că: „Datele conținute în dosarul profesional sunt confidențiale, în condițiile prevăzute de lege”. Un alt exemplu este reprezentat de dosarele candidaților de la admiterea în magistratură (art. 15 alin. 5, în

vigoare, din Legea nr. 303/2004), care, conform acestei dispoziții, devin publice. Așa cum a reținut chiar Curtea Constituțională în Decizia nr. 45/2018, „date cu caracter personal sunt orice informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă; o persoană identificabilă este acea persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în mod particular prin referire la un număr de identificare ori la unul sau la mai mulți factori specifici identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale [a se vedea art. 3 lit. a) din Legea nr. 677/2001]. Astfel, date cu caracter personal sunt chiar și numele și prenumele persoanei”. De altfel, și răspunsurile scrise furnizate de un candidat în cadrul unui examen profesional sau observațiile examinatorului referitoare la aceste răspunsuri pot cuprinde date personale, așa cum a stabilit și Curtea Europeană de Justiție în Hotărârea Peter Nowak c./Data Protection Commissioner, 20 decembrie 2017, (Cauza C-434/16).

Același argument este valabil și pentru procedurile disciplinare care țin de organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii. Astfel, informațiile care vizează verificările efectuate de Inspekția Judiciară în conformitate cu prevederile Legii nr. 317/2004 vor deveni, potrivit legii criticate, informații de interes public, chiar dacă se periclitează rezultatul anchetei disciplinare. Or, conform art. 73 alin. (5) din forma actuală a Legii nr. 317/2004: „Actele, documentele sau orice alte informații care se află pe rolul Inspekției Judiciare au caracter confidențial, cu excepția celor care constituie, potrivit legii, informații de interes public”, iar datorită excepției prevăzute de art. 12 lit. e) din Legea nr. 544/2001, aceste informații erau exceptate, tocmai cu scopul protejării rezultatului anchetei disciplinare.

Față de cele expuse mai sus, apreciem că art. 7 alin. (9) aduce atingere rolului CSM, prevăzut de art. 133 alin. (1) și art. 1 alin. (5) din Constituția României, referitor la respectarea obligatorie a Constituției și a legilor, lăsând fără efect anchetele disciplinare ale Inspekției Judiciare.

7. Art. I pct. 23 încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

În forma adoptată de Parlament, art. I pct. 23 din legea supusă controlului Curții reglementează, în cuprinsul dispozițiilor art. 18, doar parțial, procedura disciplinară pentru auditorii de justiție, menționându-se în alin. (8) că „procedura de cercetare disciplinară și de aplicare a sancțiunilor disciplinare se stabilește prin Regulamentul Institutului Național al Magistraturii”.

După această reglementare de principiu, urmează modificări ale art. 18, inserate în alin. (9) – (11), care vizează, doar în parte, modul de desfășurare a procedurii disciplinare, legiuitorul limitându-se doar la a menționa că: „(9) Cercetarea disciplinară se suspendă atunci când împotriva auditorului de justiție s-a dispus trimiterea în judecată pentru aceeași faptă. (10) Organul de urmărire penală este obligat să comunice, de îndată, Institutului Național al Magistraturii actul prin care s-a dispus trimiterea în judecată a auditorului de justiție. (11) Suspendarea cercetării disciplinare se dispune de către directorul Institutului Național al Magistraturii și operează până când soluția pronunțată în cauza care a motivat suspendarea a devenit definitivă. Hotărârea definitivă este comunicată de îndată Institutului Național al Magistraturii. Pe durata suspendării cercetării disciplinare, cursul prescripției răspunderii disciplinare este suspendat.”

Din analiza întregii abordări a legiuitorului cu privire la statutul auditorilor de justiție, se constată că acesta a reglementat condițiile de admitere la Institutul Național al Magistraturii, statutul, drepturile și obligațiile, incompatibilitățile și interdicțiile, abaterile disciplinare, sancțiunile aplicabile auditorilor de justiție, fără ca procedura disciplinară să fie reglementată în mod complet prin același act normativ sau printr-un act normativ cu aceeași forță juridică, ceea ce ar impune o reanalizare a întregii reglementări în materie și completarea în mod corespunzător a acesteia. În plus, instituirea unei rezerve a legiuitorului în privința modului de desfășurare a procedurii disciplinare împotriva auditorilor de justiție – menționând că procedura de cercetare disciplinară și de aplicare a sancțiunilor disciplinare se stabilește prin regulamentul al Institutului Național al Magistraturii, pentru ca apoi să reglementeze prin lege unele aspecte ale acestei proceduri disciplinare – încalcă prevederile constituționale cuprinse în art. 1 alin. (5) din Constituție referitoare la principiul legalității, în dimensiunea sa referitoare la calitatea legii.

8. Art. I pct. 30 încalcă art. 1 alin. (5), art. 125 alin. (3) și art. 128 alin. (1) și (2) din Constituție

Art. I pct. 30 modifică art. 21 din Legea nr. 303/2004, care reglementează criteriile de repartizare a judecătorilor și procurorilor stagiari, după promovarea examenului de capacitate, în alin. (3) prevăzându-se „în circumscripțiile instanțelor și parchetelor unde o minoritate națională are o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor, la medii egale, au prioritate candidații cunoscători ai limbii acelei minorități”.

În primul rând, acest text de lege prezintă dificultăți majore de aplicare, întrucât legea nu prevede procedura prin care se stabilește care este candidatul care cunoaște mai bine limba acelei minorități, cum este verificat sau ce se întâmplă dacă sunt doi astfel de candidați. Nu este clar dacă această procedură presupune înființarea unei comisii sau cine stabilește acest aspect și nici modul de funcționare și verificare concretă a acestei condiții. Această reglementare lacunară lipsește norma de claritate și precizie, contrar exigențelor de calitate a legii prevăzute de art. 1 alin. (5) din Constituție, astfel cum acestea au fost dezvoltate în jurisprudența Curții Constituționale.

În al doilea rând, apreciem că această condiție – de cunoaștere a unei limbi a unei minorități naționale – nu reprezintă o condiție de promovare a examenului de capacitate, pentru a fi avută în vedere de către candidat și pentru a și-o însuși. Astfel, nefiind o condiție prealabilă și nederivând din prestația sa curentă, profesională, candidatului judecător sau procuror nu îi poate fi opusă ori impusă în exercitarea unui drept câștigat prin examen. Egalitatea în fața legii în acele circumscripții în care „minoritatea” are o pondere de 50% și în care criteriile obiective dispar, este înlocuită cu un alt criteriu bazat pe „cunoașterea” limbii minorității respective.

În plus, potrivit principiului constituțional înscris în art. 128 alin. (1), „procedura judiciară se desfășoară în limba română”, iar potrivit alin. (2), cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii organice. De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 13 din Constituție, „în România, limba oficială este limba română”. Caracterul oficial al limbii române instituie obligativitatea utilizării acesteia în raporturile cetățenilor cu autoritățile statului, în această limbă fiind redactate și aduse la cunoștința publică toate actele oficiale ale statului român. Consacrarea constituțională a caracterului oficial al limbii române trebuie coroborată cu dispozițiile art. 32 din Legea fundamentală referitoare la dreptul minorităților naționale de a învăța în limba lor maternă și de a fi instruite în această limbă și cu prevederile art. 128 din Constituție care reglementează dreptul minorităților de a utiliza limba maternă în justiție.

Totodată, în dreptul procesual penal român se aplică deja Directiva 2010/64 UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale, ce a fost transpusă prin dispozițiile art. 12 din Codul de procedură penală, potrivit căroră „(1) Limba oficială în procesul penal este limba română. (2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, actele procedurale întocmindu-se în limba română. (3) Părților și subiecților procesuali care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română ori nu se pot exprima li se asigură, în mod gratuit, posibilitatea de a lua cunoștință de piesele dosarului, de a vorbi, precum și de a pune concluzii în instanță, prin interpret. În cazurile în care asistența juridică este obligatorie, suspectului sau inculpatului i se asigură în mod gratuit posibilitatea de a comunica, prin interpret, cu avocatul în vederea pregătirii audierii, a introducerii unei căi de atac sau a oricărei alte cereri ce ține de soluționarea cauzei. (4) În cadrul procedurilor judiciare se folosesc interpreți autorizați, potrivit legii. Sunt incluși în categoria interpreților și traducătorii autorizați, potrivit legii.”

Modalitatea de audiere prin interpret este reglementată strict în dispozițiile art. 105 din Codul de procedură penală, care prevăd că „(1) Ori de câte ori persoana audiată nu înțelege, nu vorbește sau nu se exprimă bine în limba română, audierea se face prin interpret. Interpretul poate fi desemnat de organele judiciare sau ales de părți ori persoana vătămată, dintre interpreții autorizați, potrivit legii. (2) În mod excepțional, în situația în care se impune luarea urgentă a unei măsuri procesuale sau dacă nu se poate asigura un interpret autorizat, audierea poate avea loc în prezența oricărei persoane

care poate comunica cu cel ascultat, organul judiciar având însă obligația de a relua audierea prin interpret imediat ce aceasta este posibilă (...)”.

Astfel, ascultarea oricărei persoane care nu înțelege bine, nu vorbește ori nu se poate exprima în limba română trebuie realizată prin intermediul serviciilor unui interpret autorizat, nu realizată ad-hoc de către o altă persoană neautorizată de Ministerul Justiției în acest scop, iar în cazul în care situații excepționale impun acest lucru, legea reglementează obligativitatea pentru organul judiciar de a relua procedura în prezența unui interpret autorizat.

Mai mult, cu referire la condiția cunoașterii limbii minorităților naționale de către judecătorul/procurorul ce urmează să fie repartizat, nu există vreo dispoziție legală care să permită judecătorilor unei instanțe să efectueze ei înșiși traducerile în limba română, echivalând cu un cumul al calității de judecător cu cea de traducător/interpret autorizat.

Acceptând și chiar reglementând în legea organică posibilitatea ca judecătorul/procurorul, cunoscător al limbii minorităților naționale, să efectueze el însuși traducerile în limba română, pentru întocmirea actelor procesuale și procedurale în limba română, s-ar ajunge la ignorarea incompatibilității constituționale instituită de art. 125 alin. (3) din Legea fundamentală.

Ca atare, prin introducerea acestei cerințe privind cunoașterea limbii minorităților naționale drept criteriu pentru repartizarea în funcția de judecător sau procuror se recunoaște, indirect, dreptul magistratului de a utiliza o altă limbă decât cea română în cursul procedurilor judiciare, drept recunoscut și consacrat doar în favoarea cetățenilor români aparținând minorităților naționale – care au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, dar în condițiile legii organice – aspect ce contravine art. 128 alin. (1) din Constituția României.

Cu alte cuvinte, judecătorul/procurorul nu are obligația de a cunoaște limba minorităților naționale, ci pe aceea de a asigura cetățenilor români aparținând minorităților naționale dreptul de a se exprima în limba maternă, urmată în mod firesc de folosirea serviciilor unor interpreți/traducători autorizați.

Realizarea traducerilor chiar de către judecător ar echivala și cu încălcarea dispozițiilor art. 125 alin. (3) din Constituție referitoare la incompatibilitățile judecătorilor. Posibilitatea ca un judecător/procuror să poată beneficia de o prioritate în alegerea postului, doar în considerarea unor „pretinse” cunoștințe lingvistice suplimentare, care să îi asigure posibilitatea de a comunica cu părțile în altă limbă decât cea română, încalcă art. 128 alin. (1) și (2) din Constituție.

9. Art. I pct. 48 încalcă art. 1 alin. (5), art. 124, art. 125 alin. (3), art. 132 alin. (1) și (2) din Constituție

Art. I pct. 48 din legea supusă controlului de constituționalitate introduce un nou articol, 33¹, în cuprinsul Legii nr. 303/2004 cu următorul conținut: „Persoanele care au ocupat minimum 10 ani funcția de judecător sau procuror și magistrat-asistent, care nu au fost sancționate disciplinar, au avut numai calificativul «foarte bine» la toate evaluările și și-au încetat activitatea din motive neimputabile, pot fi numite, fără concurs sau examen, în funcțiile vacante de judecător sau procuror, la instanțe sau parchete de același grad cu cele unde au funcționat sau la instanțe ori parchete de grad inferior.”

În opinia noastră, această dispoziție reglementează practic un nou mod de numire în magistratură, cu respectarea celor patru condiții enunțate. Apreciem că reglementarea este una incompletă și imprecisă, contrar exigențelor art. 1 alin. (5) din Constituție, deoarece nu este stabilită în mod corespunzător procedura aferentă unei asemenea numiri, aspect în măsură să creeze premise pentru interpretări diferite și aplicare neunitară.

În acest sens, Curtea Constituțională a reținut: „O funcție publică prevăzută prin Constituție, precum cea de judecător/procuror, presupune reglementarea unui statut bine definit, fără elemente de subiectivitate și arbitrar. Un asemenea statut se caracterizează prin reglementarea riguroasă a carierei, a drepturilor și îndatoririlor, a răspunderii judecătorilor/procurorilor, toate având ca

finalitate exercitarea în condiții optime a funcției publice. Mai mult, o funcție publică este instituită tocmai pentru a fi exercitată constant și continuu”. (Decizia nr. 45/2018 par. 183). În plus, în perioada petrecută de la încetarea activității din motive neimputabile și momentul în care respectiva persoană ar reveni în funcția de judecător, procuror sau magistrat asistent, respectivei persoane nu i se aplică dispozițiile privind interdicțiile și incompatibilitățile, iar revenirea sa în rândurile judecătorilor/procurorilor activi, ar produce o fragilizare a sistemului judiciar. În acest sens s-a pronunțat și Curtea Constituțională în Decizia nr. 45/2018, paragrafele 185 - 186, arătând că, în cazul revenirii judecătorilor sau procurorilor în urma unei suspendări voluntare, „independența și imparțialitatea pot fi afectate în mod iremediabil de natura activităților pe care acesta le-a desfășurat în perioada anterioară și de reputația astfel dobândită, imprimându-se asupra sistemului judiciar imaginea funcțiilor/activităților pe care judecătorul/procurorul le-a exercitat”.

Prin aceste propuneri se nesocotesc și actele internaționale care consacră principiile fundamentale privind independența judecătorilor – importanța selecției, pregătirii și a conduitei profesionale a acestora, respectiv a standardelor obiective ce se impun a fi respectate atât la intrarea în profesia de magistrat, cât și la instituirea modalităților de promovare. Potrivit Principiilor Fundamentale privind Independența Judecătorilor, adoptate de Congresul al VII-lea al Națiunilor Unite, aprobate prin rezoluțiile Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985, „cei selectați pentru funcțiile de judecător vor fi persoane integre și competente, având pregătire adecvată sau calificare juridică. Orice metodă de selecție și de promovare a judecătorilor/procurorilor va fi elaborată astfel încât să nu permită numirile pe motive necorespunzătoare” (pct. 10); de asemenea, se prevede că „promovarea judecătorilor, oriunde există un astfel de sistem, trebuie să aibă la bază factori obiectivi, în special calificarea profesională, integritatea și experiența.” (pct. 13).

Așadar, fără nicio limitare cu privire la activitățile pe care judecătorul, procurorul sau magistratul asistent le poate desfășura între momentul încetării activității și momentul revenirii în rândul personalului activ (activități economice, politice sau de altă natură) căruia, din punct de vedere normativ, îi sunt interzise tocmai prin statutul funcției sale, forma articolului 33¹ aduce atingere înfăptuirii justiției și fragilizează sistemul judiciar, afectând statutul judecătorilor și procurorilor și chiar înfăptuirea justiției, contrar articolelor art. 124, art. 125 alin. (3), art. 132 alin. (1) și (2) din Constituție.

10. Art. I pct. 49 încalcă art. 1 alin. (5) și art. 16 alin. (1) din Constituție

Art. I pct. 49 modifică art. 35 din Legea nr. 303/2004. Potrivit alin. (1) al art. 35, „Formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor constituie garanția independenței și imparțialității în exercitarea funcției. Formarea inițială și continuă este un drept și o îndatorire pentru judecător”.

În raport cu conținutul tezei a II-a a art. 35, considerăm că nu există o rațiune pentru care formarea inițială și continuă să reprezinte un drept și o îndatorire doar pentru judecător, nu și pentru procuror, aspect ce contravine art. 16 alin. (1) din Constituția României, din acest punct de vedere, cele două categorii socio-profesionale aflându-se în aceeași situație juridică. În egală măsură, legea reglementează formarea inițială pentru viitorii magistrați, indiferent dacă sunt judecători sau procurori, iar alin. (1) face referire la formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor.

De altfel, dispozițiile art. 35 teza a II-a vin în contradicție și cu art. 36 din Legea nr. 303/2004, în vigoare și nemodificat prin legea supusă controlului Curții, care instituie responsabilitatea pentru formarea profesională continuă în sarcina „fiecărui judecător și procuror, prin pregătire individuală”, aspect contrar art. 1 alin. (5) din Constituție în dimensiunea sa referitoare la calitatea legii.

11. Art. I pct. 53 încalcă art. 1 alin. (4) și (5), art. 73 alin. (3) lit. j) și art. 148 alin. (4) din Constituție

Art. I pct. 53 din legea supusă controlului Curții modifică art. 39 din Legea nr. 303/2004 privind

statutul judecătorilor și procurorilor.

a) Art. 39 alin. (1) în forma modificată reglementează modalitatea de realizare a evaluării periodice privind calitatea activității, eficiența, integritatea și obligația de formare profesională continuă pentru judecători și procurori, iar în cazul celor numiți în funcții de conducere, și modul de îndeplinire a atribuțiilor manageriale. Acest text de lege instituie perioadele de realizare a evaluării activității profesionale a judecătorilor și procurorilor, în mod distinct, în raport cu vechimea în funcția de judecător, respectiv de procuror, după cum urmează: a) o dată la 2 ani, pentru judecătorii și procurorii cu o vechime între un an și 5 ani; b) o dată la 3 ani, pentru judecătorii și procurorii cu o vechime între 5 și 10 ani; c) o dată la 4 ani, pentru judecătorii și procurorii cu o vechime între 10 și 15 ani; d) o dată la 5 ani, pentru judecătorii și procurorii cu o vechime mai mare de 15 ani.

Această reglementare vine în contradicție cu prevederea cuprinsă în art. 40 alin. (1) lit. g) și alin. (2) lit. h) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii – în noua formă adoptată de Parlament – care prevede evaluarea „anuală” a judecătorilor și procurorilor. Prin reglementarea diferită și chiar contradictorie, în cuprinsul a două dintre actele normative referitoare la justiție, a termenelor pentru realizarea aceleiași proceduri de evaluare a activității profesionale a judecătorilor și procurorilor se încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, ce impune adoptarea unor reglementări clare, precise și neechivoce. Chiar dacă dispozițiile Legii de modificare și completare a Legii nr. 317/2004 nu sunt încă în vigoare, Curtea Constituțională a arătat prin Decizia nr. 251/2018, par. 107, faptul că astfel de corelări reflectă „o viziune legislativă coerentă, aptă să asigure funcționalitatea autorității judecătorești, în ansamblul său, sub toate aspectele și în toate componentele sale” și „corelarea acelor dispoziții declarate neconstituționale, cuprinse în aceste legi și care se află indisolubil legate între ele prin prisma normelor de trimitere sau chiar a reglementării aceleiași soluții juridice de principiu reprezintă (...) o obligație ce revine legiuitorului în cadrul procesului de reexaminare a acestor legi”.

b) Potrivit art. 39 alin. (5): „Pentru judecătorii și tribunale și, respectiv, pentru parchetele de pe lângă acestea, comisiile prevăzute la alin. (4) se constituie prin hotărâre a colegiului de conducere al curții de apel sau al parchetului de pe lângă aceasta. Pentru curțile de apel și pentru parchetele de pe lângă acestea, comisiile de evaluare se constituie prin hotărâre a colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție (...).”

Se poate observa că, în ceea ce privește teza a II-a a art. 39 alin. (5), legiuitorul a statuat că pentru evaluarea parchetelor de pe lângă curțile de apel, comisiile de evaluare se constituie prin hotărâre a colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție. Această ipoteză normativă nu corespunde intenției declarate a legiuitorului de a separa complet carierele judecătorilor de cele ale procurorilor (art. I pct. 1 din legea supusă controlului Curții). În condițiile în care, din reglementarea menționată, rezultă că Înalta Curte de Casație și Justiție, prin colegiul său de conducere, dispune asupra constituirii comisiilor de evaluare a activității profesionale a procurorilor de la parchetele de pe lângă curțile de apel, în acest mod activitatea judecătorilor de la instanța supremă va interfera, fără nicio îndoială, în activitatea procurorilor ce urmează a fi evaluați.

Reamintim că la art. 1 pct. 1 din legea supusă controlului Curții, noul alin. (2) al art. 1 din Legea nr. 303/2004 prevede: „Cariera judecătorului este separată de cariera procurorului, judecătorii neputând interfera în cariera procurorilor și nici procurorii în cea a judecătorilor.” În Decizia nr. 252/2018, par. 134, Curtea Constituțională a arătat, spre exemplu, că prin organizarea concursului de promovare în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție de către Secția de judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, și nu de Consiliul Superior al Magistraturii, se pune în aplicare principiul consacrat la art. I pct. 1, mai sus citat. Așadar, instanța constituțională a ridicat la rang de principiu norma cuprinsă în noul alin. (2) al art. 1 din Legea nr. 303/2004, cu care teza a II-a a art. 39 alin. (5) vine în vădită contradicție.

c) Art. 39 alin. (6) se modifică astfel: „Regulamentul privind evaluarea activității profesionale a judecătorilor și procurorilor se aprobă prin hotărâre de fiecare din secțiile corespunzătoare ale Consiliului Superior al Magistraturii”. Transferul competenței de stabilire a regulamentului privind

evaluarea activității profesionale de la Plenul Consiliului Superior al Magistraturii la secțiile acestuia reprezintă o încălcare a rolului dat de Legea fundamentală organismului colegial, reprezentat de Consiliul Superior al Magistraturii. Singura atribuție dată în mod separat secțiilor de către constituant este cea în materie disciplinară, orice alte atribuții, precum cele de stabilire a regulamentelor de evaluare a activității profesionale a judecătorilor și procurorilor, fiind de competența Plenului Consiliului Superior al Magistraturii.

Referitor la evaluarea profesională, Comisia de la Veneția a reținut că „Evaluările periodice ale performanțelor unui judecător sunt instrumente importante pentru ca judecătorul să-și îmbunătățească activitatea și pot, de asemenea, să servească drept bază pentru promovare. Este important ca evaluarea să fie în primul rând calitativă și să se concentreze asupra competențelor profesionale, personale și sociale ale judecătorului. Nu ar trebui să existe nicio evaluare pe baza conținutului deciziilor și soluțiilor, nici ținând seama de criterii cantitative cum ar fi numărul de achitări sau casări, care ar trebui evitate ca bază standard pentru evaluare” (CDL-AD (2011) 012, Aviz comun al Comisiei de la Veneția și OSCE/Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului referitor la legea constituțională privind sistemul judiciar și statutul judecătorilor din Kazahstan, par. 55).

Evaluarea profesională a magistraților constituie un element care ține în mod direct de statutul acestora, de aceea, aspectele care privesc această evaluare trebuie să fie realizate printr-o normă de rangul legii. În acest sens, în Decizia nr. 637/2015, Curtea Constituțională a arătat, în cazul statutului polițiștilor, că stabilirea printr-o normă infralegală a unor elemente esențiale în materia evaluării, precum: stabilirea reprezentanților instituției angajatoare care efectuează evaluarea, precizarea criteriilor de evaluare a activității și conduitei polițistului, comunicarea rezultatului evaluării și posibilitatea de contestare a acestuia nu sunt reglementate prin lege, ci prin ordin al ministrului de interne, încalcă art. 73 alin. (3) lit. j) și art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală.

În cazul de față, observăm că legiuitorul stabilește criteriile pentru evaluarea judecătorilor și procurorilor, și anume „calitatea activității, eficiența, integritatea și obligația de formare profesională continuă, iar în cazul judecătorilor și procurorilor numiți în funcții de conducere, și modul de îndeplinire a atribuțiilor manageriale”.

De asemenea, conform art. 39 alin. (3) din legea de modificare, se stabilește componența comisiilor de evaluare, iar potrivit art. 40 alin. (2) din legea în vigoare, se stabilește posibilitatea contestării raportului de evaluare. Dintre elementele enunțate de Curtea Constituțională, Legea nr. 303/2004 și modificările aduse acesteia nu prevăd modul de comunicare al acestei evaluări.

Comunicarea evaluării este reglementată prin Regulamentul privind evaluarea profesională a judecătorilor și procurorilor, document infralegal, adoptat prin Hotărârea nr. 676/2007 a Consiliului Superior al Magistraturii. Potrivit art. 41 din acest regulament, „(1) Raportul de evaluare a activității profesionale are caracter confidențial, se întocmește separat, pentru fiecare judecător și procuror, pe baza actelor dosarului de evaluare, după care se comunică celui evaluat. (2) Raportul de evaluare cuprinde descrierea activităților desfășurate de comisia de evaluare, fișa de evaluare, conform modelului corespunzător, aprobat prin hotărâre a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, eventualele recomandări făcute judecătorului sau procurorului evaluat și se întocmește în 3 exemplare, dintre care unul se comunică judecătorului sau procurorului evaluat, unul se păstrează la dosarul de evaluare, iar unul se atașează la mapa profesională”.

Astfel, reglementarea printr-o normă infralegală a modalității de comunicare a evaluării profesionale contravine atât art. 73 alin. (3) lit. j) din Constituția României, cât și art. 1 alin. (4) și art. 148 alin. (4) în sensul încălcării jurisprudenței Curții Constituționale anterior amintite.

12. Art. I pct. 54 încalcă art. 133 alin. (1) și (7) din Constituție

Art. I pct. 54 din legea supusă controlului Curții modifică art. 40 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 astfel: „(4) Hotărârile secțiilor pot fi atacate cu recurs, la secția de contencios administrativ și fiscal a curții de apel, în termen de 15 zile de la comunicare, fără parcurgerea procedurii prealabile.

Hotărârea curții de apel este definitivă”.

În Decizia nr. 45/2018, Curtea Constituțională a arătat că legiuitorul s-a plasat în marja sa de apreciere în stabilirea competenței curții de apel, chiar dacă în materie disciplinară competența aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție și a menționat, de asemenea, că în acest caz, recursul este o cale devolutivă de atac, nu o cale extraordinară. Cu toate acestea, în reglementarea anterioară, hotărârile secțiilor puteau fi atacate la Plenul Consiliului Superior al Magistraturii.

Având în vedere faptul că hotărârile secțiilor nu mai sunt supuse niciunui control al Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, dispoziția în discuție aduce atingere rolului constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii, determinând și inaplicabilitatea art. 133 alin. (7) din Constituție, care prevede că hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive și irevocabile, singura excepție fiind cea a hotărârilor date în materie disciplinară. Așadar, noua prevedere introduce o procedură derogatorie de la procedurile reglementate de către legiuitorul constituant prin raportare la rolul Consiliului Superior al Magistraturii, fiind contrară art. 133 alin. (1) și (7) din Constituție.

13. Art. I pct. 61 încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

Art. I pct. 61 din legea supusă controlului Curții introduce trei noi articole după art. 46 din Legea nr. 303/2004, care reglementează aspecte referitoare la promovarea judecătorilor și procurorilor. Art. 46³, nou introdus, are următorul cuprins: „(1) Concursul de promovare efectivă constă în susținerea unei probe având ca obiect evaluarea activității și conduitei candidaților din ultimii 3 ani. (2) Procedura de organizare și desfășurare a concursului, inclusiv comisiile de concurs și constituirea acestora, aspectele supuse verificării în cadrul probei prevăzute la alin. (1) și modalitatea de stabilire și contestare a rezultatelor, se stabilesc prin Regulamentul prevăzut la art. 46 alin. (3). (3) Dispozițiile art. 21 alin. (3) se aplică în mod corespunzător.”

Față de forma aflată în vigoare se introduce o nouă etapă a promovării în funcție, cea reprezentată de promovarea efectivă realizată printr-o probă constând în evaluarea activității și conduitei candidaților în ultimii 3 ani. Formularea generală prin folosirea sintagmei „evaluarea activității și conduitei”, fără precizarea altor elemente în textul legii, lipsește norma de claritate și precizie, contrar art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală. Astfel, chiar dacă procedura de organizare și desfășurare a concursului, comisiile de concurs și constituirea acestora, aspectele supuse verificării sau modalitatea de stabilire și contestare a rezultatelor sunt stabilite prin Regulamentul privind organizarea și desfășurarea concursului de promovare a judecătorilor și procurorilor adoptat de Consiliul Superior al Magistraturii, textul legii nu prevede și un set de criterii clare, obiective, care să pună accent pe calitățile, competențele și meritele reale ale magistraților care participă la concursul de promovare. Lipsa de claritate a legii este de natură să lase loc influențelor în promovarea magistraților, aspect deosebit de important pentru neutralitatea sistemului judiciar.

14. Art. I pct. 75 încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

Art. I pct. 75 din legea supusă controlului modifică dispozițiile art. 51, în sensul că, după alineatul (7) se introduc trei noi alineate, alin. (8) – (10) în Legea nr. 303/2004, care prevăd: „(8) Până la finalizarea procedurii de revocare din funcțiile de conducere prevăzute la alin. (2) și (7), Secția pentru judecători, respectiv Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, după caz, poate dispune suspendarea judecătorului sau procurorului din funcția de conducere. (9) Hotărârea se motivează în termen de 5 zile de la pronunțare și poate fi atacată cu contestație la Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de contencios administrativ și fiscal, în termen de 5 zile de la comunicare, fără îndeplinirea procedurii prealabile. (10) Până la soluționarea contestației, instanța poate dispune, la cerere, suspendarea executării hotărârii de suspendare.”

După cum se poate observa, la alin. (9) și (10), legiuitorul a reglementat momentele procesuale ale pronunțării, redactării și atacării hotărârii pronunțate de secțiile Consiliului Superior al Magistraturii, fără însă a reglementa procedura prealabilă pronunțării hotărârii. Astfel, legiuitorul nu prevede cine are inițiativa suspendării judecătorului sau procurorului din funcția de conducere.

Lipsa acestei reglementări poate conduce la necesitatea adoptării unor completări ulterioare, întrucât se impune a fi reglementată modalitatea de sesizare a secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii pentru a dispune suspendarea din funcția de conducere a judecătorului sau procurorului, până la finalizarea procedurii de revocare din funcțiile de conducere (modalitățile posibile de sesizare sunt multiple: spre exemplu, sesizarea din oficiu a secției corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii; solicitarea adunării generale a judecătorilor/procurorilor din cadrul instanței/parchetului; solicitarea președintelui instanței/a conducătorului parchetului; solicitarea inspectorilor judiciari, ca urmare a verificărilor efectuate privind eficiența managerială a persoanelor care exercită funcții de conducere etc.).

Se constată astfel că dispoziția legală menționată nu este completă și precisă, contrar prevederilor art. 1 alin. (5) din Constituție.

15. Art. I pct. 79 încalcă art. 16 alin. (1) din Constituție

Art. I pct. 79 din legea supusă controlului Curții a eliminat concursul constând în proba scrisă pentru promovarea în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Prin intervenția legislativă asupra art. 52¹ alin. (2) lit. c), respectiv prin eliminarea „probei scrise, cu caracter practic” și menținerea doar a unei probe a interviului – art. 52¹ alin. (2) lit. b) – în vederea promovării în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție, legiuitorul a eliminat o garanție a derulării unui concurs într-un mod cât mai obiectiv, care să asigure promovarea la instanța supremă a judecătorilor cu un înalt nivel de pregătire profesională. Prin menținerea doar a probei interviului pentru candidați se relativizează standardele profesionale, cu efect asupra calității activității judecătorilor instanței supreme, este sporită doza de subiectivism și, în același timp, se creează discriminări între promovările în funcții de execuție la celelalte instanțe și cele la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Pe de altă parte, obiectul interviului, astfel cum e prevăzut în art. 52⁴ alin. (1), este identic cu cel al verificărilor efectuate de către Inspekția Judiciară în procedura prevăzută de Regulamentul privind promovarea în funcțiile de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție. Cu alte cuvinte, toate datele care formează obiect al interviului se regăsesc în Raportul întocmit de către inspectorii judiciari cu ocazia verificărilor ce au tocmai acest obiect: „integritatea candidaților și modul în care candidații se raportează la valori precum independența justiției și imparțialitatea judecătorilor, motivația și competențele „umane și sociale ale acestora”.

Inechitatea în reglementarea procedurilor de promovare la instanțele superioare este cu atât mai evidentă cu cât gradul de exigență profesională trebuie să fie direct proporțional cu ierarhia instanțelor de judecată în sistemul judiciar român, fiind imperios necesar ca la instanța supremă să își desfășoare activitatea judecători care au dovedit că dețin cunoștințe teoretice și practice temeinice în specializarea pentru care candidează. Tratatamentul diferențiat aplicat de legiuitor, nejustificat obiectiv și rațional este unul contrar art. 16 alin. (1) din Constituție.

16. Art. I pct. 104 încalcă art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1), art. 124 alin. (4) și art. 132 alin. (1) din Constituție.

Art. I pct. 104 din legea supusă controlului Curții modifică dispozițiile art. 62 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 303/2004, în sensul că „Judecătorul sau procurorul este suspendat din funcție (...) a) când a fost trimis în judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni, după confirmarea judecătorului de cameră preliminară”. Față de forma aflată în vigoare, este introdusă condiția confirmării judecătorului de cameră preliminară.

a) În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a arătat: „(...) suspendarea funcționarului public din funcția publică pe care o deține, în cazul în care s-a dispus trimiterea în judecată a acestuia, reprezintă o măsură administrativă care are ca finalitate protejarea autorității sau a instituției publice față de pericolul continuării activității ilicite și al extinderii consecințelor periculoase ale faptei penale săvârșite de către funcționarul public” (Decizia nr. 32/2018). În aceeași decizie, Curtea a

arătat că această sancțiune este instituită de legiuitor și în privința altor categorii socio-profesionale, și anume: Președintele României, membrii Guvernului, persoanele angajate potrivit Codului muncii, judecătorii Curții Constituționale, membrii Curții de Conturi, magistrații-asistenți, Avocatul Poporului și adjuncții săi, personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, etc. Așadar, în cazul tuturor acestor categorii profesionale, suspendarea operează de drept, fără a fi necesară o confirmare din partea judecătorului de cameră preliminară. Acest lucru este explicat prin scopul unei astfel de sancțiuni: apărarea interesului public, prin suspendarea din funcție a unei persoane acuzate de comiterea unei infracțiuni de serviciu și astfel, prin prevenirea comiterii altor posibile acte similare sau consecințe ale unor asemenea acte.

Conceptul „*statul de drept*”, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție, presupune, pe de o parte, capacitatea statului de a asigura cetățenilor servicii publice de calitate și de a crea mijloacele pentru a spori încrederea acestora în instituțiile și autoritățile publice. Aceasta presupune obligația statului de a impune standarde etice și profesionale, în special celor chemați să îndeplinească activități ori servicii de interes public și, cu atât mai mult, celor care îndeplinesc acte de autoritate publică, adică pentru acei agenți publici sau privați care sunt investiți și au abilitarea de a invoca autoritatea statului în îndeplinirea anumitor acte sau sarcini. Statul este dator să creeze toate premisele – iar cadrul legislativ este una dintre acestea – pentru exercitarea funcțiilor sale de către profesioniști care îndeplinesc criteriile profesionale și de probitate morală (Decizia nr. 582/2016).

Or, în situația de față, prin modificarea art. 62 alin. 1) lit. a) se creează o situație privilegiată pentru judecători și procurori, în condițiile în care ei sunt cei dintâi chemați să aplice legea și să vegheze la respectarea ei. Așa cum a reținut și Curtea Constituțională în Decizia nr. 32/2018, paragrafele 60-61, toate categoriile socio-profesionale amintite exercită atribuții de autoritate publică, iar introducerea unui dublu standard în materia suspendării raporturilor de muncă ca urmare a desfășurării unor proceduri judiciare apare ca un demers arbitrar, fără nicio justificare rațională, obiectivă și rezonabilă.

Pentru aceste considerente, modificarea operată stabilește un privilegiu pentru judecători și procurori, care, spre deosebire de celelalte categorii de persoane ce exercită atribuții de autoritate publică, sunt suspendați numai după confirmarea judecătorului de cameră preliminară, aspect ce contravine art. 16 alin. (1) din Constituție.

Importanța unei suspendări imediate a magistraților trimiși în judecată a fost subliniată și de Comisia Europeană în Raportul privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare din luna iulie 2012. La acel moment, Comisia Europeană arăta că „În multe state membre, ar exista așteptarea ca persoanele care ocupă poziții de autoritate publică să accepte că trebuie să se retragă din funcție, dacă acest lucru este necesar, pentru a proteja reputația organismului public în cauză. Faptul că judecători criticați sever de opinia publică și-au continuat activitatea pe parcursul desfășurării anchetelor a adus atingere reputației instanțelor. Ar trebui instituite norme clare, cum ar fi suspendarea imediată a magistraților care sunt anchetați pentru infracțiuni grave precum corupția la nivel înalt, pentru a proteja atât magistrații respectivi, cât și sistemul judiciar în ansamblu”.

b) În plus, posibilitatea lăsată judecătorilor și procurorilor trimiși în judecată de a continua să își exercite prerogativele între momentul trimiterii în judecată și momentul confirmării judecătorului de cameră preliminară, cu toate drepturile și responsabilitățile pe care exercițiul autorității de stat le implică, în condițiile în care s-ar afecta activitatea și imaginea publică a autorității, contravine principiului statului de drept și principiului supremației Constituției și a obligativității respectării legilor, consacrate de art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală și, totodată, vulnerabilizează încrederea cetățenilor în autoritățile statului, afectând deopotrivă independența judecătorilor și statutul procurorilor, prevăzute de art. 124 alin. (4) și art. 132 alin. (1) din Legea fundamentală.

17. Art. I pct. 107 încalcă art. 1 alin. (3) și (5), art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Legea fundamentală.

Art. I. pct. 107 din legea supusă controlului Curții modifică art. 62 alin. (1¹) din Legea nr. 303/2004, astfel: „Judecătorul sau procurorul poate fi suspendat din funcție și în cazul în care a fost trimis în judecată pentru o infracțiune, dacă se apreciază, în raport de circumstanțele cauzei, că se aduce atingere prestigiului profesiei. În situația în care s-a apreciat că judecătorul sau procurorul poate fi menținut în funcție, acestuia i se poate interzice provizoriu exercitarea anumitor atribuții până la soluționarea definitivă a cauzei.”

În forma aflată în vigoare, art. 62 alin. (1¹) instituie o excepție de la suspendarea judecătorului sau procurorului trimis în judecată numai pentru infracțiunile săvârșite din culpă și dacă se apreciază că nu se aduce atingere prestigiului profesiei.

În primul rând, trebuie menționat că noua formă modificată a art. 62 alin. (1¹) contrazice chiar alin. (1) al aceluiași articol. Astfel, pe de o parte, art. 62 alin. (1), astfel cum este modificat de legea supusă controlului Curții, prevede că judecătorul sau procurorul este suspendat când a fost trimis în judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni, după confirmarea judecătorului de cameră preliminară, iar pe de altă parte, în art. 62 alin. (1¹) se menționează că judecătorul sau procurorul poate fi suspendat dacă a fost trimis în judecată pentru o infracțiune, dacă se apreciază, în raport de circumstanțele cauzei, că se aduce atingere prestigiului profesiei. Astfel, în cadrul aceluiași articol, sunt instituite două reguli diferite pentru aceeași situație: trimiterea în judecată a unui judecător sau procuror. O astfel de contradicție lipsește norma de claritate și de previzibilitate, fiind imposibil de determinat conduita care trebuie urmată într-o atare situație, ceea ce contravine cerințelor de calitate a legii instituite prin art. 1 alin. (5) din Constituție.

În al doilea rând, dacă s-ar interpreta că pentru orice infracțiune, în momentul trimiterii în judecată, se poate realiza această apreciere asupra afectării sau nu a prestigiului profesiei, s-ar ajunge la situația în care norma juridică ar fi golită de conținut. În forma aflată în vigoare, o astfel de evaluare este posibilă doar pentru infracțiunile săvârșite din culpă, nu și pentru cele intenționate. În aceste condiții, noua prevedere elimină practic un standard de integritate în ceea ce privește categoria socio-profesională a magistraților.

Așa cum a reținut Curtea Constituțională în Decizia nr. 32/2018, „eliminarea unei garanții a integrității și probității morale a persoanei care ocupă o funcție publică, ce presupune, în temeiul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 188/1999, realizarea unor prerogative de putere publică, introduce un dublu standard în materia suspendării raporturilor de muncă ca urmare a desfășurării unor proceduri judiciare și apare ca un demers arbitrar, fără nicio justificare rațională, obiectivă și rezonabilă”.

În opinia noastră, chiar dacă opțiunea pentru o suspendare de drept sau una facultativă aparține legiuitorului, reglementarea trebuie să respecte, însă, prevederile constituționale și principiile de drept general valabile. Astfel, o eliminare a acestui standard în sensul în care sfera infracțiunilor pentru care suspendarea este facultativă este extinsă de la infracțiunile din culpă la toate infracțiunile aduce atingere art. 1 alin. (3) din Constituția României referitoare la statul de drept și obligației legiuitorului de a institui criterii și standarde clare de conduită morală în rândul persoanelor care exercită prerogative de putere publică.

Mai mult decât atât, instituirea posibilității ca un magistrat trimis în judecată pentru o infracțiune intenționată să fie menținut în funcție, dacă se apreciază că o astfel de infracțiune nu aduce atingere prestigiului profesiei, reprezintă o afectare a independenței judecătorilor prevăzută de art. 124 alin. (3) și a statutului procurorilor și a principiilor legalității și imparțialității care le guvernează activitatea, conform art. 132 alin. (1) din Legea fundamentală.

18. Art. I pct. 134 încalcă art. 1 alin. (5), art. 133 alin. (1) din Constituție

Art. I pct. 134 din legea supusă controlului Curții modifică art. 75 din Legea nr. 303/2004 în privința competențelor Plenului, respectiv ale secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii de a apăra judecătorii și procurorii „împotriva oricărui act de imixtiune în activitatea profesională sau în legătură cu aceasta”, care le-ar putea afecta independența și imparțialitatea, precum și „împotriva

oricărui act care ar crea suspiciuni cu privire la acestea” ori de a apăra reputația profesională a judecătorilor și procurorilor.

Prin dispozițiile art. 75 alin. (1) lit. c) din legea supusă controlului Curții s-a atribuit Secției pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii competența de a „apăra independența puterii judecătorești”, pentru ca prin dispozițiile alin. (3) al aceluiași articol să se atribuie Plenului Consiliului Superior al Magistraturii competența de a soluționa „sesizările privind apărarea independenței autorității judecătorești în ansamblul său”, „cu avizul fiecărei secții”.

Prin Decizia nr. 252/2018, paragrafele 143 – 145, Curtea Constituțională a arătat că „Soluționarea sesizărilor privind apărarea independenței autorității judecătorești în ansamblul său era de competența Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, noua soluție legislativă alterează competența acestuia, întrucât nu se poate îndepărta de soluția dată de secțiile Consiliului Superior al Magistraturii în avizul exprimat, iar rolul său devine unul formal, de executare a avizului conform al secțiilor”. În această decizie, Curtea a arătat că este încălcat art. 133 alin. (1) din Constituție, întrucât textul analizat condiționează de avizele conforme ale secțiilor apărarea independenței întregii autorități judecătorești.

În urma punerii în acord a legii cu decizia Curții Constituționale, Parlamentul a eliminat caracterul conform al avizelor, dar a separat în același timp atribuțiile celor două secții ale Consiliului Superior al Magistraturii în această materie. Mai mult, prin modificările aduse art. 75 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, legiuitorul a introdus o nouă atribuție pentru Secția pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii și anume: dreptul, respectiv obligația ca, la cerere sau din oficiu „să apere independența puterii judecătorești”.

În primul rând, noua atribuție dată Secției pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii este una care vizează substanța legii. Această modificare nu are legătură cu Decizia nr. 252/2018, în care Curtea Constituțională a arătat că nu este de competența secțiilor CSM să soluționeze aspecte care țin de apărarea independenței autorității judecătorești în ansamblul său, ci de competența Plenului CSM, prin prisma rolului său constituțional de garant al independenței justiției.

Dat fiind faptul că această modificare nu vizează nici prevederile legale constatate ca fiind neconstituționale, nici prevederi care se găsesc într-o legătură indisolubilă cu dispozițiile declarate ca fiind neconstituționale și nici alte prevederi care, deși nu sunt în relație indisolubilă cu acestea, trebuie recorelate ca urmare a modificărilor operate în vederea punerii de acord cu decizia Curții Constituționale, astfel cum s-a arătat în jurisprudența Curții Constituționale (Decizia nr. 250/2018), apreciem că Parlamentul a depășit limitele de a pune legea în acord cu Decizia Curții Constituționale nr. 252/2018, încălcând art. 147 alin. (2) din Constituție.

În al doilea rând, dacă se apreciază că nu s-au depășit limitele reexaminării în acest caz, reglementarea atribuției Secției pentru judecatori de a apăra „independența puterii judecătorești” este una incompletă și neclară, contrar exigențelor de calitate a legii prevăzute de art. 1 alin. (5), dezvoltate în jurisprudența Curții Constituționale. Observăm că, în privința apărării judecătorilor sau procurorilor („împotriva oricărui act de imixtiune în activitatea profesională care le-ar putea afecta independența sau imparțialitatea judecătorilor, respectiv imparțialitatea sau independența procurorilor în dispunerea soluțiilor, precum și împotriva oricărui act care ar putea crea suspiciuni cu privire la aceasta”, dar și în cazul „apărării reputației profesionale” a judecătorilor și procurorilor), legea menționează că aceștia se pot adresa direct secțiilor CSM pentru a dispune măsurile necesare, conform legii.

Însă, în cazul noii atribuții introduse de legiuitor prin art. 75 alin. (1) lit. c), observăm că reglementarea nu precizează cum se exercită această atribuție, respectiv dacă ea este exercitată din oficiu sau la cerere, iar dacă s-ar concluziona că se realizează la cerere, care sunt titularii care au posibilitatea de a sesiza Secția pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii pentru „apărarea independenței puterii judecătorești”. Reglementarea în acest mod a acestei atribuții creează confuzie și lipsește norma de previzibilitate, încălcându-se totodată art. 1 alin. (5) din

Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii.

În al treilea rând, introducerea acestei atribuții vine în contradicție cu rolul constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției prevăzut de art. 133 alin. (1) din Legea fundamentală. Așa cum a reținut Curtea Constituțională în Decizia nr. 252/2018, par. 147, „Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției, drept pentru care, atunci când sesizarea privește apărarea independenței autorității judecătorești, aceasta trebuie dezbătută în mod efectiv și cu caracter decizional de către Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, nu de secțiile acestuia, care s-ar putea anihila reciproc, plenul rămânând cu o competență formală în toată această procedură”.

În conformitate cu dispozițiile constituționale, competența generală de garant al independenței justiției aparține Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, ca organism colectiv reprezentativ al autorității judecătorești, iar Secțiile au doar o competență specială, de atribuire, limitată numai la răspunderea disciplinară a magistraților. De altfel, materia răspunderii disciplinare este singura pe care art. 134 alin. (2) din Legea fundamentală o atribuie tot Consiliului Superior al Magistraturii, dar prin secțiile sale.

Pentru aceste considerente, întrucât un astfel de subiect nu vizează apărarea reputației unui singur judecător sau protejarea acestuia de orice imixtiune de natură să-i afecteze independența sau imparțialitatea, ci chiar „apărarea independenței puterii judecătorești”, în ansamblul său, această atribuție ar trebui să revină tot Consiliului Superior al Magistraturii în componența sa plenară, în caz contrar încălcându-se art. 133 alin. (1) din Legea fundamentală.

19. Art. I pct. 142 încalcă art. 1 alin (3), art. 21 și 124 alin. (1) și (3) din Constituție

Art. I pct. 142 din legea supusă controlului Curții modifică art. 82 din Legea nr. 303/2004 ce reglementează condițiile de pensionare ale magistraților.

Astfel, în forma aflată în vigoare, art. 82 alin. (3) prevede că „De pensia de serviciu prevăzută la alin. (1) beneficiază, la împlinirea vârstei de 60 de ani, și judecătorii și procurorii cu o vechime în magistratură între 20 și 25 de ani, în acest caz cuantumul pensiei fiind micșorat cu 1% din baza de calcul prevăzută la alin. (1), pentru fiecare an care lipsește din vechimea integrală în magistratură”. Așadar, pensionarea judecătorilor și procurorilor care nu au o vechime în magistratură de cel puțin 25 de ani, se poate face în prezent și dacă aceștia au o vechime cuprinsă între 20 și 25 de ani, cu condiția împlinirii vârstei de 60 de ani.

Modificarea adusă art. 82 alin. (3) introduce posibilitatea ca această pensionare a judecătorilor care au între 20 și 25 de ani vechime în magistratură să se poată realiza chiar înainte de împlinirea vârstei de 60 de ani. O astfel de prevedere pune în pericol chiar funcționarea sistemului judiciar, prin impactul negativ semnificativ asupra calității actului de justiție dat de ieșirea din sistemul judiciar a judecătorilor și procurorilor specializați, cu o experiență profesională construită de-a lungul unei cariere. În plus, este afectată și capacitatea generală de funcționare a instanțelor și parchetelor.

O pensionare masivă în rândul magistraților conduce, în mod automat, la o supraîncărcare a instanțelor și la blocaje reale ale funcționării sistemului judiciar. Ca atare, reglementările în discuție au un impact direct asupra exercitării dreptului fundamental al accesului la justiție și dreptul cetățenilor la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, fiind contrare art. 21 din Constituția României (întârzieri în soluționarea dosarelor prin necesitatea repunerii pe rol a cauzelor, urmare a încetării activității unor judecători în fața cărora s-au administrat în mod direct probe sau care au participat la cercetarea judecătorească ori dezbateri, respingerea cauzelor urmare a împlinirii termenelor de prescripție etc.).

În opinia preliminară a Comisiei de la Veneția, publicată în data de 13 iulie 2018, se arată că o astfel de modificare combinată cu alte modificări (precum schimbarea componenței completurilor de judecată, dublarea perioadei de pregătire în cadrul Institutului Național al Magistraturii) poate

afecta în mod serios „eficiența și calitatea actului de justiție”. De asemenea, în opinia preliminară a Comisiei de la Veneția s-a arătat că o astfel de modificare reprezintă un pericol real pentru continuarea consolidării luptei anticorupție în România.

Mai mult, blocajul instituțional ce poate fi generat de prevederile amintite afectează chiar înfăptuirea justiției și independența sa, atât în componenta instituțională, ce privește buna funcționare a sistemului judiciar, cât și în componenta sa personală, care se referă la independența judecătorului, contrar art. 124 alin. (1) și (3). În plus, prin instituirea acestor dispoziții care sunt apte să creeze un dezechilibru major la nivelul sistemului judiciar, este afectat chiar fundamentul statului de drept, prevederile în discuție fiind contrare și art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală.

20. Art. I pct. 151 încalcă art. 1 alin. (5), art. 52 alin. (3) și art. 147 alin. (4) din Constituție

Art. I pct. 151 din legea supusă controlului Curții modifică art. 96 din Legea nr. 303/2004, care reglementează, în cuprinsul alin. (1) – (11), eroarea judiciară, procedura de constatare a acesteia și condițiile exercitării acțiunii în regres de către statul român, prin Ministerul Finanțelor Publice.

a) Alin. (3) al art. 96 prevede că „există eroare judiciară atunci când: a) s-a dispus în cadrul procesului efectuarea de acte procesuale cu încălcarea evidentă a dispozițiilor legale de drept material și procesual, prin care au fost încălcate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, producându-se o vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară; b) s-a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă în mod evident contrară legii sau situației de fapt care rezultă din probele administrate în cauză, prin care au fost afectate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară”.

Potrivit alin. (4) al aceluiași articol: „Prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară”.

În Decizia nr. 252/2018, par. 149 și următoarele, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională definiția erorii judiciare și a arătat că, deși sunt preluate literal considerentele din Decizia Curții Constituționale nr. 45/2018, dispozițiile art. 96 alin. (3) și (4) din lege nu corespund unei opere de legiferare. Curtea a arătat că aceasta nu poate să se substituie legiuitorului în sensul de a oferi expresia normativă exactă a erorii judiciare, acestuia revenindu-i obligația de a stabili ipotezele pe care le consideră a fi erori judiciare, pe baza criteriilor, exigențelor sau valențelor de natură constituțională stabilite de Curte.

Astfel, legiuitorul trebuia să dea o expresie normativă elementelor, împrejurărilor sau situațiilor care pot fi încadrate în noțiunea de „eroare judiciară”, pentru a stabili criterii clare și univoce, utile instanțelor judecătorești chemate să interpreteze și să aplice legea.

În Decizia nr. 45/2018, par. 217, Curtea a arătat că în definirea erorii judiciare trebuie să se țină cont de „dezlegarea unei situații litigioase contrar realității faptice/juridice, precum și neregularitatea manifestă în privința desfășurării procedurii, care nu a fost remediată în cursul acesteia, ambele legate de ideea de vătămare a drepturilor și libertăților fundamentale”. Curtea a reținut că legiuitorul are obligația de a identifica și reglementa acele încălcări ale normelor de drept material sau procesual care se circumscriu noțiunii de eroare judiciară. În lipsa unor astfel de elemente de circumstanțiere, precizie și detaliere, legea ar rămâne la un nivel științific, abstract, fără legătură cu realitatea juridică, ceea ce nu este de dorit.

În urma reexaminării legii în condițiile art. 147 alin. (2) din Constituție, semnalăm că definiția dată de legiuitor nu corespunde considerentelor celor două decizii ale Curții Constituționale. Reglementarea păstrează un caracter general, aspect sancționat de Curtea Constituțională chiar în Decizia nr. 252/2018, unde, în paragraful 252 a arătat că „legea este adoptată pentru a fi aplicată și nu pentru a conține principii generale pentru ca, ulterior, să se adopte o altă reglementare care să le concretizeze; de aceea, o lege cuprinde atât principii generale, cât și reglementări specifice care pun

în aplicare aceste principii. Aceasta ar trebui să fie și abordarea legiuitorului cu privire la eroarea judiciară”. Încălcarea acestui considerent este confirmată și de modul de formulare a art. 96 alin. (4) care menționează că „Prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară”.

Așadar, obligația legiuitorului fixată de Curtea Constituțională era tocmai de a identifica și reglementa acele încălcări ale normelor de drept material sau procesual care se circumscriu noțiunii de eroare judiciară, în sensul considerentelor din Decizia nr. 252/2018, anterior citate. Legiuitorul a păstrat o definiție generală, de principiu, a erorii judiciare, făcând trimitere la alte reglementări necesare pentru a completa această definiție, aspect ce încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție referitor la efectul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

În mod suplimentar, folosirea sintagmei „încălcarea evidentă”, în lipsa unor criterii de apreciere a unei astfel de încălcări, lipsește norma de claritate și precizie, contrar exigențelor de calitate a legii stabilite de art. 1 alin. (5) din Constituție. Este adevărat că unul dintre elementele de care trebuia să țină cont legiuitorul era gravitatea încălcării unor norme de drept material sau procesual, dar o preluare *tale quale* a considerentelor Curții Constituționale, fără detalierea clară a unor astfel de dispoziții lipsește norma de claritate și destinatarii acesteia de posibilitatea de a prevedea conduita de urmat.

b) Alin. (8) al art. 96 din legea supusă controlului Curții conține dispoziții referitoare la răspunderea magistraților pentru erorile judiciare. Prin Decizia nr. 45/2018, Curtea Constituțională a declarat neconstituționale definițiile date erorii judiciare, relei-credințe și gravei neglijențe, precum și declanșarea automată a acțiunii în regres împotriva magistratului, fără ca statul să realizeze o evaluare cu privire la existența sau nu a gravei neglijențe sau a relei-credințe.

În forma adoptată, art. 96 alin. (8) se modifică astfel: „Statul, prin Ministerul Finanțelor Publice, va exercita acțiunea în regres împotriva judecătorului sau procurorului dacă, în urma raportului consultativ al Inspecției Judiciare prevăzut la alin. (7) și al propriei evaluări, apreciază că eroarea judiciară a fost cauzată de judecător sau procuror ca urmare a exercitării funcției cu rea-credință sau gravă neglijență. Termenul de exercitare a acțiunii în regres este de 6 luni de la data comunicării raportului Inspecției Judiciare.”

Chiar dacă în urma punerii de acord a legii cu Decizia nr. 45/2018, legiuitorul a reglementat o procedură prin care nu se declanșează în mod automat acțiunea în regres – menționând că declanșarea acțiunii în regres se realizează după transmiterea unui raport consultativ al Inspecției Judiciare și după „o proprie evaluare” a Ministerului Finanțelor Publice – apreciem că omisiunea reglementării prin lege a unei proceduri clare prin care să fie realizată această „evaluare proprie” este de natură să creeze impredictibilitate în aplicarea normei. În aceste condiții, soluția aleasă de legiuitor nu îndeplinește exigențele de calitate a legii și pune în discuție chiar coerența procedurii privind răspunderea magistraților, contrar art. 52 alin. (3) din Constituție.

Acest lucru este evidențiat și în opinia preliminară a Comisiei de la Veneția cu privire la aceste modificări care arată că nu sunt prevăzute criterii pentru realizarea evaluării proprii a Ministerului Finanțelor Publice, organ al administrației publice centrale, și că o astfel de instituție exterioară sistemului judiciar nu reprezintă cea mai bună soluție în privința includerii sale în această procedură, acesta neputând avea un rol în evaluarea existenței sau a cauzelor erorilor judiciare.

În considerarea argumentelor expuse, vă solicit să admiteți sesizarea de neconstituționalitate și să constatați că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor este neconstituțională, în ansamblul său.

**PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS**